

PROLOOG

**Tekst van het onderwijsprogramma
"Het Onderwijs: een onvoldoende"**

HET ONDERWIJS, EEN ONVOLDOENDE

De 4e onderwijs produktie van Proloog vooral gemaakt voor studenten van pedagogiese en sociale akademies.

Het stuk gaat over opvattingen over onderwijs en welzijnswerk over democratie op scholen en akademies, over ouderparticipatie en stagebeleid, over contourennota en over de arbeidsmarkt, over hoe opleidingen funktionieren en hoe daar verbetering in aan te brengen is.

Alles uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, maar dan wel NA schriftelijke toestemming van de "Auteursvereniging Proloog", Willemstraat 72, Eindhoven.

Deze bepalingen gelden niet voor intern gebruik op scholen of in instituten waar dit programma is gespeeld.

Dit stuk "Het onderwijs, een onvoldoende" bestaat uit twee delen: een hoofdplot en tussenscenes.

Het hoofdplot is het verhaal van 2 H.B.O. studenten Dick en Connie en speelt zich af in de kamer waarin ze samen wonen.

Connie is een pedagogiese akademie-studente en Dick zit op de sociale akademie. De tussenscene staat los van het verhaal van het hoofdplot maar vormt er toch een belangrijk onderdeel van. Het gaat over datgene wat er buiten de kamer van Dick en Connie gebeurt.

Over de maatschappij met z'n arbeidsmarkt, de moeilijkheden van P.A. studenten op hun oefenschool, de moeizame weg om een linkse oppositie op te bouwen. Een maatschappij van gelijkheid, waar de mogelijkheden tot ontplooiing van iedereen, ook in het onderwijs, ondergeschikt worden gemaakt aan de belangen van een kleine minderheid. Een maatschappij die zal moeten veranderen, maar de vraag is, ook voor Dick en Connie: Hoe?

Wij hebben de personages van het hoofdplot uitgesplitst. Ieder personage wordt gespeeld door twee mensen, nm. aan de ene kant de figuur zoals hij handelt en speelt, aan de andere kant de Sin. De Sin is datgene wat het personage denkt - maar niet zegt - wat het personage zou willen doen - maar niet doet. Soms zijn hoofdfiguur en Sin het met elkaar eens, soms niet. Maar ze zijn en blijven één persoon.

Personages:

Connie	: studente pedagogiese akademie
Froukje	- haar Sin
Dick	: student sociale akademie
Dap	: zijn Sin
Vertelster	: zij verbindt hoofd- en tussenscenes met een lied, geeft soms toelichting op het hoofdplot en speelt alle personages van het subplot.
Dekor hoofdplot	: een studentenkamer met een bed, een bank, een kastje met boeken, een radio en pickup. Een tafel met twee krukjes en een klerenkast. Verder wordt de ingang naar de keuken aangegeven.
Dekor tussenscene	: Alles blijft onveranderd. Alleen wordt de keuken zo gedraaid dat aan de ene kant de titel van het stuk zichtbaar wordt en aan de andere kant een wit vlak, waarop voor iedere tussenscene een andere tekening wordt gehangen.

TUSSENSCENE INTRODUCTIE

Vertelster: Hallo doelgroep,.... te gek dat jullie er zijn,....
Vanavond (vanmiddag) presenteren wij een stuk over het onderwijs. Dat had u misschien niet verwacht, maar dat is theater het blijft een verrassing.
Allereerst onze artiesten; voor U treden op:.....
onze liefvallige jonge aktrice Carlijn Evers als Connie en de veelbelovende Ber Huiskens als Dick. Thea Roding en Rik Hancké als hun Sinnen, hun alter ego's.
Aan de knoppen: Harrie Giebelen.
De muziek: Hans Sanders.
Uitvoering: Bots.
En, last but not least, en dan ben ik heel bescheiden:
mijn naam is Tatjana Brinkman.....en ik zal voor u die duidelijkheid proberen te scheppen waar u allen om zit te springen.
Want,

LIED

Vertelster: Ik geef voor iedere scène steeds een wisselend beeld van wat er in het hele onderwijs zich werkelijk afspeelt.
Ik leg daarmee de oorzaak bloot, geen raadsel blijft bestaan.
Ja, in praktijk en theorie geef ik het brede kader aan.
En daarbij zing ik iedere keer het volgende refrein
Het onderwijs van heden zal niet van morgen zijn.
Het kan zich niet onttrekken aan de objectieve situatie waarin de mens zijn lot bepaalt als uiterste prestatie.
Maar kom ik moet beginnen en niet op goed geluk
Ik start op de arbeidsmarkt, daar is het reuze druk.
Daar zijn veel werkeloze die willen graag een baan
Maar de ondernemers die willen daar niet aan.

TUSSENSCENE IA

De Arbeidsmarkt

(Een verkoopster op de markt. Zij heeft allerlei dozen bij zich, grote en kleinere. Op die dozen staan schooltypes en beroepen waar veel werkelozen bestaan. De scène begint heel jolig - een nummer - gaandeweg echter moet er een wrange toon ontstaan zodat de toeschouwers niet meer goed weten of het nou als grap dan wel serieus bedoeld is. Ze spreekt Rotterdams.)

DE VERTELSTER SPEELT DE VERKOOPSTER OP DE ARBEIDSMARKT

Vertelster: Hiero, hiero koopt arbeiders, lekkere arbeiders! Ach, 't is weer veel te vroeg - tegenwoordig kan je hier uren staan zonder wat te verkopen. Jullie vragen je natuurlijk af wie is dat nou weer? Ik ben van de vakbond. Jaja. Ik verkoop de arbeiders zo duur mogelijk. Dat is mijn bestaansreden. Daarom ben ik opgericht. Wisten jullie niet, hè? Toch is 't zo. Hiero, hiero. Alle arbeiders, fijne gespecialiseerde, ruwe half afgewerkte, lekkere buitenlandse, heerlijk jongere, goedkope vrouwelijke, flexibel inzetbare. De arbeidsmarkt is er voor iedereen, voor iedereen die zijn arbeidskracht moet verkopen. De een brengt meer op dan de ander. Maar verkocht worden ze allemaal. De een gaat regelrecht de fabriek in; de anderen moeten zorgen dat ze hun werk goed doen, geen vragen stellen, denken dat het allemaal zo hoort. Weer anderen moeten inspringen als er toch iets misgaat, wanneer mensen afknappen, minder goedgevolvig worden, om ze te vertellen dat het aan hen ligt. Maar verkocht worden ze allemaal. Dat wil zeggen als er vraag naar is. Anders blijven ze liggen. Hiero, hiero, koopt arbeiders, koopt nu arbeiders. Benut de gelegenheid: 't is crisis, inflatie. Tijdens de crisis wordt alles duurder - alleen wat ik verkoop is goedkoper geworden. Hiero, hiero, koopt arbeiders - alle soorten, alle leeftijden - alle maten, alle gewichten.

(Er komt een ingebeelde koper op haar af)

Aha, mevrouw(tje) Philips, wat is er tot uw dienst?

3 flexibele en 6 buitenlandse? Maar mevrouw(tje), zo weinig – dat is toch ver beneden uw stand!

Ja, natuurlijk, 't is ook voor u crisis maar uw winsten liepen het eerste halfjaar van '76 tot 236 miljoen gulden op dus u kunt wel wat besteden.

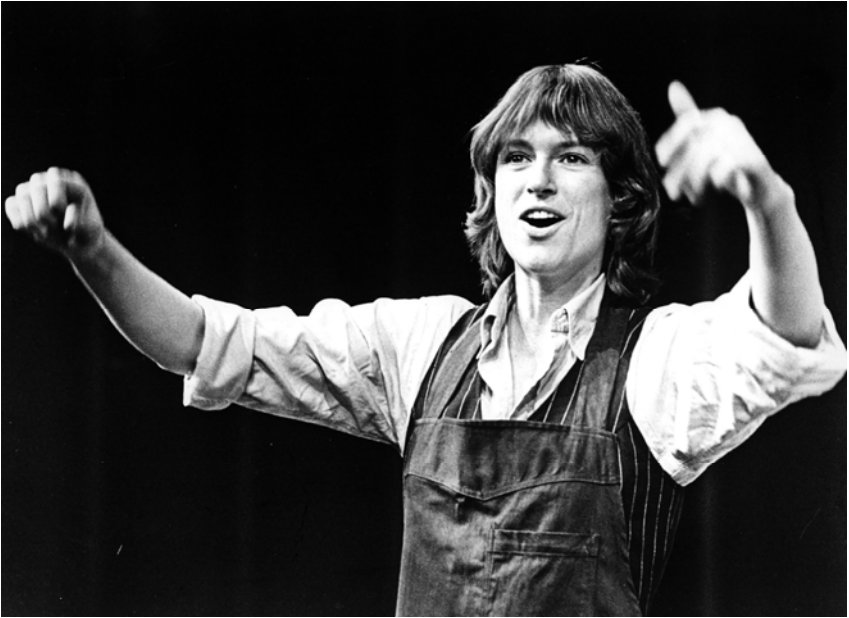
Mevrouw(tje), mevrouw(tje) Philips, wat doet u nou. Niet weglopen, mevrouw(tje), hier zijn uw 3 flexibele en uw 6 buitenlandse!! Nou loopt ze weg. God wat overgevoelig zijn die wijven tegenwoordig. Je mag er niks tegen zeggen of ze rennen al ergens anders heen.

Weten jullie, dat ze zelfs arbeiders invoeren, stiekem, uit Turkije en Afrika, de onderkruipers, da's tegen de wet en illegaal. Die kunnen zich

alles permitteren. Maar ja, wat doe je er tegen, we leven in een vrij land, ha ha ha!!!

We zijn er nog niet, dat is duidelijk. Maar er gaat wat aan gebeuren. Gelijke kansen voor iedereen.

Dat wordt serieus aangepakt. Neem nou die plannen van Van Kemenade voor het onderwijs in de toekomst. Meer aandacht voor de kansarmen - fantasies - maar er schijnt een probleem te zijn: de spanning op de arbeidsmarkt, de kloof tussen vraag en aanbod, Hiero, hiero, koopt arbeiders

(Er daagt een nieuwe koper op)

Ah mevrouwetje AKZO, waarmee kan ik u plezier doen? Wat zegt u? terugnemen? Nee, mevrouwetje, dat doen we niet. Nee, mevrouwetje, ik denkt er niet aan. Brengt u ze maar naar de WW. En dan komen ze wel weer hier terecht - verdomme. Ik heb hier nog een paar personeel-werkers voor u. Ze brengen hun geld dubbel en dik op... U wilt ze niet? Niet voldoende gekwalificeerd? Onbetrouwbaar?

Oh, u verhuist naar het buitenland? Ja, jazekeer, daar is ook een arbeidsmarkt. In Zuid-Amerika. Nee, nee, daar kunnen wij niet tegenop concurreren. Nee, daar hebben ze ook geen personeels-werkers nodig. Dag mevrouwetje AKZO. Gierige pin, uitbuitster!! Hiero, hiero, koop arbeiders, hardwerkende arbeiders!.... Het is toch te dol. Wat sta ik hier eigenlijk te roepen? Da's nu zo'n dikke honderd jaar dat ik hier op de arbeidsmarkt sta. In het begin dacht ik we gaan dat eerlijk doen: we

verkopen onze arbeiders niet onder de prijs - als ze wat kunnen, moeten ze daar voor betaald worden. Wij dachten da's eerlijk. Maar het is niet eerlijk. Helemaal niet. Want als er overproductie aan koopwaren is, zijn er ineens te veel arbeiders en worden ze op straat gezet. Dan raakt de arbeidsmarkt overvol en is er dus overproductie aan arbeiders. Jaja, en wat doe je met overproductie? In de vuilnisbak! Hupsakee in de WW. Weet je waar de arbeidsmarkt mij vaak aan doet denken? Aan de achtbaan. Weetje zo, je stapt in en daar gaan we (ze mimet) omhoog. Lekker gezellig. Steeds hoger: het gaat goed, er wordt geïnvesteerd, er is veel werk, alle soorten werk, ja zelfs meer gekwalificeerd werk, hoera, het onderwijs kan uitbreiden, nee moet uitbreiden. Weet je wat? we maken plannen, ja makkers, tot in het jaar 2000, we zien het groots, we gaan iedereen optrekken, vooral de kansarmen, iedereen kan zich gaan ontplooien, lees de kontourennota, diskussieer, de vette jaren kennen geen einde.

Goh, wat zijn we hoog, wat een uitzicht - en aan de horizon al die kontouren...

Maar ineens...Kweèèèèk...wat gebeurt er nou? daar gaat de achtbaan, we donderen in een diepe put. Uit met de pret. Investeren, aan m'n hoela, zeggen de ondernemers, hup arbeiders, de deur uit, héhe waar zijn onze mooie kontouren gebleven? D'r is geen geld meer voor, meneer, de spanning op de arbeidsmarkt is te groot, nou dat merk ik.

En wat doen we nou met het onderwijs? Oh. herstructureren? aanpassen? Ja, dat mot; En hoe? Oh, met de nota HOT? Zie je wel, zo gaat het. Als we stijgen denken we er niet aan dat we straks moeten dalen, en als we dalen krijgen alle plannen een andere inhoud. Merkwaardig niet?

HOOFDPLOT SCÈNE 1

Dick en Dap komen op. Zij kijken de kamer rond. De radio speelt, dus er is iemand thuis. Dick ploft op de bank neer en Dap ploft naast hem neer. Dick zet de radio uit.

Conny: (nog onzichtbaar) Ben jij daar, Dick?

(Dick antwoordt niet en staart introvert voor zich uit. Achter de bedsponde verschijnt een hoofd: Froukje, de zin van Conny. Die kijkt hen aan en heeft iets door. Dap en Froukje bekijken elkaar. Dap, betrapt, simuleert in de put zitten.)

Conny: (nog steeds af) Hoe ging het?

Dick: Precies zoals ik gedacht had.

(Froukje komt geïnteresseerd naast Dick zitten.)

Dap: Het zijn klootzakken. Ze manipuleren..... ik 'n kleinburgerlijk figuur.... en zij? stelletje drammers.
Je wordt er zo triest van(weent) zo in triest.

Conny: (op) Wil je koffie?

Dap: Ja graag.

Dick: Nee.

Conny: Vertel eens hoe was het.

Dick: Ze hebben 120 stemmen gehaald tegen maar 37.

Conny: Goh - zeg.

Froukje: Da's veel.

Dap: En voor een keer was ik glashelder - gewoon glashelder.

Conny: Ze hebben weer flink doorgedramd zeker. Heb jij iets gezegd?

Dick: *(staart voor zicht uit terwijl Dap zenuwachtig een sigaret draait.)*

Dap: Jongens, jullie zitten in de mist. De mens dat is iets waar jullie geen rekening mee houden. Jullie denken in structuren. Op papier zijn jullie verhalen schijnbaar prachtig, maar het element mens tot mens is nergens te bespeuren.

Froukje: Heeft-ie nou iets gezegd?

Dick: Lieve schat, natuurlijk het ik iets gezegd, maar dacht je dat dat er wat toe doet? Die gedwongen massale vergaderingen daar komen de werkelijke problemen nooit aan bod. Het individu heeft geen enkele kans.

(Dap maakt hierbij misbaar)

Dap: Ik heb zo'n zin.....
om het rommeltje in de lucht te laten vliegen.

(opzij zittend met microfoon)

Vertelster: Dick is 'n student van de sociale akademie. Zo zijn er in Nederland zo'n 10.000. 't Is 'n ontzettend goeie jongen. Zoals zovelen.

Dick: Ik begin te denken dat ik een vadercomplex heb.

Conny: Schatje

Dap: Ik dacht dat ik koffie zou krijgen.

Froukje: Geef 'm koffie.

Conny: *(terwijl ze naar de keuken gaat)* Lieve.....

Vertelster: Dick's vader was 'n PvdA-er. Weet je, zo van de kinderen moeten mee protesteren. En Dick als jochie, op de schouders van z'n vader mee naar anti-atoom en Vietnam demonstraties.

Dap: Bij ons thuis ging het ook steeds over politiek.

Froukje: En niet over jou.

Dap: Nooit echt.

Dick: Het wordt me steeds duidelijker dat politieke oplossingen helemaal niets oplossen.

(Conny terug met koffie)

Dap: Eindelijk koffie.

Conny: Ik had zelf zin.

Vertelster: Maar Dick is allang thuis weg. En hij heeft gewerkt - twee jaar.

Dick: Zij hebben het steeds over de arbeidersklasse. Denk je dat ze al ooit een arbeider hebben leren kennen.

Vertelster: Dick kent ze wel: hij werkte op een jeugdhonk in Maastricht. Maar daarvoor zat ie op een groot bedrijf, op het archief. En na 1 ½ jaar werd-ie ontslagen: bij de reorganisatie werd het archief overgedragen aan een databank.

Dap: Ik heb op straat gestaan. Ik heb in de WW gezeten. De broekjes.

Dick: Lullen, lullen, maar! Geen greintje Ahnung waar ze het eigenlijk over hebben.

Froukje: Net als bij ons op de PA: één grijze massa.

Conny: En de grijze massa loopt met ze mee, net als bij ons. Eigenlijk heb je bij ons alleen een grijze massa. D'r is niet eens iemand om mee te lopen.

Dick: Dat is beter.

Dap: Eigenlijk.

Dick: Daar kan je beginnen vanaf een nulpunt. Weet je wat ze voorstellen??

(Staat op van de bank)

Vertelster: En nou zit-ie op de sociale akademie en daar is wat beweging onder de studenten zoals op de meeste akademies.

Conny: Ja, schat.

Vertelster: Maar in die beweging zit een groepje en die noemen zich de linkse oppositie, de L.O., en die stellen voor.....

Dick: Ze zijn tegen de herstructurering. Ik ook. Maar dat heeft geen prioriteit.

Dap: Want het individu hoe dat geherstructureerd wordt, daar hoor je ze niet over.

Vertelster: En de L.O. wil ook projektonderwijs.

Dick: En projecten, daar ben ik in principe niet tegen en dat er een betere verbinding moet komen tussen stage en opleiding, dat zijn mooie kreten.

Dap: Geouwehoer.

Dick: Maar ze vergeten dat ze *zelf* zitten te herstructureren. Mooie struktuurtjes om te ouwehoeren over Marx, die ze niet hebben gelezen, nota bene. Analyses van de positie van de welzijnswerker binnen het kapitalisme, de inhoud van het onderwijs binnen het kapitalisme, de verbinding school/maatschappij, de ondemocratische onderwijs-structuur, de onderwijsplannen van de staat, allemaal binnen het kapitalisme.

Dap: (door tekst Dick heen) - Maar het woord mens kom je nergens tegen

Dick: Kapitalisme, kapitalisme, kapitalisme.
Alsof het kapitalisme bepaalt wanneer ik een scheet moet laten.
Je wordt er doodziek van verdomme.

Froukje: Hij heeft wel 'n klap gehad.

Dap: Wat heet 'n klap. Dichtgeslagen zijn wij.

Dick: Ze ontnemen je de zin.

Dap: Dick, ik blijf eeuwig bij je.

Froukje: (tot Conny) Zeg, pep 'm 'ns op. Dan kalmeert-ie wat.

Conny: Weet je wat ik het ergste vind? Dat ze met al dat politieke gedoe net zo autoritair zijn als degenen waar ze tegen zijn.

Dap: God, god, wat hou ik toch van je.

Froukje: Daar kom ik nog op terug.

Dick: Een stemming is het autoritairste wat je kan hebben. Waarom steken de meesten hun hand op? Weten ze dat zelf? Het is op het randje van, niet alleen autoritair, maar totalitair.

Dap: Diktatoriaal, het is een diktatuur.

Conny: En ze noemen het democratie.

Dick: Ik noem het een demokratuur.

Froukje: 'n Karikatuur. Heeft-ie boodschappen gedaan?

Conny: Heb jij boodschappen gedaan?

Dick: Was ik aan de beurt? Daar heb je vanochtend toch niets van gezegd.
(Gaat op de bank zitten) Stel je nou 'ns voor dat wij op een dergelijke

manier met elkaar zouden omgaan. Dat jij eisen tegenover mij zou formuleren of ik tegenover jou. Dan zouden we toch nooit met elkaar zoals nu kunnen omgaan. Dan zou er toch geen sprake zijn van werkelijke communicatie. Weet je wat ik zo geweldig vind, lieve schat, dat we het eigenlijk zo eens zijn.

Dap: Rik Hancké, Dick: Ber Huiskens, Conny: Carlijn Evers, Froukje: Thea Roding

Froukje: *(verbaasd)* Ik heb niks gezegd.

Dap: Dat doet er toch niet toe.

Dick: En het doet er bij mij ook helemaal niet toe wie wat zegt, we vullen elkaar aan.

Conny: *(Staat op met dienblad en kopjes)*
Maar jij kan veel beter formuleren dan ik.

Dick: Ik kan helemaal niet goed formuleren.

Dap: Hypocriet!

Dick: Ik doe m'n best.

(Froukje staat intussen bij de deur met de boodschappenmand)

Conny: *(staat op)* Ik ga snel even boodschappen doen anders zijn de winkels dicht.

Dap en Froukje komen naar voren en zingen:

HET SINNENLIED

Sinnen: Beste mensen luister goed, hoe dat u naar ons luisteren moet
U hoort ons niet, u hoort ons wel, dat is afhankelijk van het spel
Wij zijn uw alter ego, zoiets als uw bewustzijn
Onuitgesproken hartstocht, da's waarop wij belust zijn
Wij kennen u van buiten en van binnen
Wij zijn uw SINNEN !!!

Beste mensen luister goed, want wat u hoort is uw gemoed
Wij openbaren kuis en koel, uw drift, begeerte en gevoel
Wij lachen om geheimen, om dromen en relatie
en smeden een komplot op basis van uw konsternatie
Wij kennen u van buiten en van binnen
Wij zijn uw SINNEN !!!

(Gezongen door Conny en Dick)

Refrein: ja, dat zijn onze sinnen
die ons neppen en beminnen
die een loopje nemen met onze persoonlijkheid
Let op hoe onze sinnen
ons doen verliezen of doen winnen
in het voeren van de dagelijkse strijd

Sinnen: Beste vrienden luister goed, wij kijken verder dan gij doet
aanschouwen u in deze tijd, uw angst en uw nalatigheid
Wij kennen uw beperkingen, daarom staan wij daar boven
en zijn dus niet gebonden aan uw wetten en geloven
Wij hebben 't schijt aan uw moraal
over Kerk, en Kapitaal
Wij kennen u van buiten en van binnen
Wij zijn uw SINNEN !!!

(gezongen door Conny, Froukje, Dick en Dap)

Refrein: Ja, dat zijn onze sinnen
die ons neppen en beminnen
enz., enz., enz....

TUSSENSCENE 2A

LIED

Vertelster komt op en zingt:

Wat ik net zag doet me denken aan een oud refrein
Het onderwijs van heden zal niet van morgen zijn
Het kan zich niet onttrekken aan de objectieve situatie
Waarin de mens zijn lot bepaalt als uiterste prestatie
Maar kom voorlopig zijn we echt nog niet zo ver
Vooral het hoger onderwijs daar kan het nog veel beter
Bezuiniging en efficiëntie staan daarbij vooraan
De Hot nota die is subliem en ruimt voor ons de baan

TUSSENSCENE 2A

De vertelster zet een bril op en doet een witte jas aan; zij speelt de technocrate.

DE HOT-NOTA UITGELEGD DOOR EEN ENIGSZINS GESCHIFTE TECHNOCRATE

Technocrate: Als wij het onderwijs doorlichten, zien wij dat vooral het Hoger beroepsonderwijs en het Hoger wetenschappelijk onderwijs dringend vragen om sanering. Dringend. Het beleid dient er op gericht te zijn een toenemend aantal studenten de gelegenheid te bieden hoger onderwijs, H.O. *(grinnikt)* te volgen zonder dat dit tot financiële onmogelijkheden en grote arbeidsmarktspanning leidt, *(grinnikt)* Het recht op onderwijs kan niet betekenen, recht op elk onderwijs dat de student maar wil. *(grinnikt)* Daarom zullen we de techniek van de zeven moeten toepassen, of liever gezegd, we zullen haar moeten verfijnen. De zeven-techniek is de sleutel voor een goede sanering van het H.O. En als ik zeg, zeventechniek, bedoel ik, de techniek van de mazen. Die zijn te groot. En, *(grinnikt)* er zijn te weinig zeven. En teveel instellingen teveel - teveel, maar dat is een ander verhaal. *(grinnikt)*

Ze toont twee denkbeeldige bolletjes en legt die op een denkbeeldige zeef.

Kijk, hier heb ik een zeef, en hier heb ik twee bolletjes van verschillend formaat. Ik plaats de bolletjes op de zeef. En wat zien wij - ze vallen er beide door.

(Hysteries) Terwijl toch het ene bolletje groter is dan het andere.

(weer rustig) We stellen vast dat het kleinste bolletje de grootste capaciteiten heeft en het grootste bolletje minder capaciteiten.

Toch komen ze door deze zeef beiden in hetzelfde niveau van het hoger onderwijs, studeren ze even lang, krijgen ze dezelfde

kwalificatie. Maar waar heb dat nou voor nodig?
 Wanneer ik echter het zevensysteem ga ontwikkelen. Wat dan?
 Dit zijn de toekomstige H.O. studenten (*Brrr*) Ik plaats ze op een fijne
 zeef (*doet alsof ze een andere zeef pakt*) En wat zien we. Er komen er
 maar enkele doorheen. Alleen die met hetzelfde formaat komen er
 doorheen (*grinnikt*) en zo gaan we door..... lalalalala. Telkens maken
 we de mazen iets wijder lalalalalala, zo sorteren we de boel
 keurig uit. Geen verschillende capaciteiten bij elkaar.... lalalalalala.
 (*grinnikt*) Weinig capaciteiten, kort studeren. Kort studeren, minder
 kwalificatie, minder kwalificatie, minder loon ... pardon, salaris.
 Waarom zou iedere toekomstige maatschappelijk werker een studie
 moeten maken van de inhoud en de werking van de technieken, die zij
 later moeten gaan toepassen. (*hysteries*) Dat is levensgevaarlijk, dat is
 de praktijk op dit moment. Kijk naar de sociale academies. Zij wensen
 niet meer de rol te spelen die ze moeten spelen. Zij stellen zich vragen
 over de functie van hun toekomstige beroep. Zij houden zich bezig
 met de inhoud van de technieken die ze moeten toepassen. Dat is....
 dat is..., dat is
 (*weer kalm*) te duur. Dat heb nergens voor nodig. Ze moeten de
 technieken leren uitvoeren en daarmee basta. Waarom zouden
 toekomstige onderwijzers en onderwijzeressen, zich bezig moeten
 houden met de lesstof, die ze overbrengen, met de inhoud van het
 onderwijs. Nee, zij moeten de techniek van het overbrengen
 beheersen. Het denken gebeurt op het niveau van de kleine mazen.
 En als we de zeventechniek nog meer gaan verfijnen, zijn zelfs
 hierbinnen nuances aan te brengen. Moet iemand die kinderen van 6
 jaar les geeft, evenveel weten, als iemand die les geeft aan kinderen
 van 10 jaar? Nee. Moeten ze dan even lang studeren? Nee. Moeten ze
 dan evenveel verdienen? Nee, nee, nee. Maar dat blijven voorlopig
 luchtkastelen. Alhoewel?

LIEDJE

Oh, hot nota, subliem concept, jij geeft de richting aan,
 waarin men vraag en aanbod voor geschoolden moet verstaan,
 Het knapste is dat niemand merkt dat 't eigenlijk daarom gaat
 Je trapt daar toch wel in zolang men democraties praat.

En nu een enkel woordje over de democratie, zoals die zo welig tiert
 op universiteiten en HBO instellingen zoals sociale academies. Wij
 hebben nooit goed raad geweten met deze democratiseringstendenzen,
 maar wanneer wij dit plan - deze nota-hot -doorvoeren, maar dan ook
 doorvoeren, zullen wij er tevens in slagen om de democratisering, in
 onze bezuinigingsopzet te laten functioneren. (*dit laatste fluisterend*)
 Dit kan al vanaf de eerste fase waarin wij ons plan gaan doorvoeren.

Want - (*grinnikt*) om te beginnen flikkeren we de hele boel bij elkaar - pardon - moeten we zien te komen tot een eenheid van stelsel. Dat levert al meteen een hele bezuiniging op, gezamenlijke administratie, gezamenlijke apparatuur, enfin, u weet het wel.

Maar, maar, maar, daar zal veel weerstand tegen komen, kreten als leerfabrieken en eenheidsworst enz, enz,.

Maar wat stellen wij daar tegenover.....een lokeend!

(zij neemt haar wangen tussen duim en wijsvinger en terwijl ze haar wangen op en neer trekt, blaast ze lucht uit haar mond met de kiezen op elkaar. Hierdoor ontstaat een soort geluid dat op gakken lijkt)

Gak, gak, gak - de democratisering. Want zo zeggen wij; wij willen graag aansluiting bij de democratiseringstendensen in het H.B.O. En dat willen we graag, heel graag. Wanneer we de eerste fase gaan doorvoeren, dus wanneer een aantal academies samengevoegd gaan worden tot één instelling, zullen wij tegelijkertijd drie bestuursniveaus instellen. Zie hier.

(Ze trekt de flipover naar beneden waarop staat)

1. instellingsniveau
2. academieniveau
3. afdelingsniveau

Hier (*wijst op 1*) bestaat het bestuur uit mensen die worden aangewezen door het bevoegd gezag en daar (*wijst naar drie*) plaatsen we professionele krachten. Maar hier (*wijst op drie*) heerst de democratie, het zelfbeheer. Een gekozen bestuur. Hier vindt de verdeling van de middelen plaats, geld en materiaal, maar hier (*wijst op 1*) bepalen wij, hoeveel er te verdelen valt. Hier (*wijst op 2*) worden de bouwstenen voor een meerjarenplanning aangedragen, maar hier (*wijst op 1*) wordt de meerjarenplanning vastgesteld. Hier (*wijst op 2*) worden de taken aan de docenten toegewezen, maar hier (*wijst op 1*) bepalen wij hoeveel er komen en wie. Zo zullen we de democratie gebruiken in ons voordeel zij verzetten het werk, wij beslissen.

Gak, gak, gak.

HOOFDPLOT SCÈNE 2

Dick en Dap komen kwaad binnen. Dap veel extroverter dan Dick. Dick kijkt of Conny thuis is, ziet dat ze er niet is en laat zich op bed vallen. Dap stampt op de grond.

Froukje en Conny komen haastig binnen. Froukje toont duidelijk dat zich gehaast hebben. Hijgt enz.

Conny: Ik ben laat he. Het duurde allemaal veel langer dan ik gedacht had. Hoe ging het op de begeleidingsles?

Dap: Ik schei er mee uit, ik kap er mee.

Conny: Heb je het over je stage gehad?

Dap: Morgen al. Dit is toch geen opleiding meer.

Froukje: Ik vroeg je wat.

Conny: Wat zeiden ze?

Dick: *(nog steeds vanuit bed)* Denk je dat het mogelijk is om op onze academie te praten over zoiets gewoons, zoiets onpolitieks als stageproblemen. Denk je dat dat de bedoeling is? Denk je dat de begeleidingslessen er zijn om over je toekomstige vak te praten?

Froukje: Ik denk niks. *(gaat op de bank zitten)*

Dick: Dat de academie er is om je op te leiden voor dat vak.

Dap: Ik ben het zat, beu, ik heb er genoeg van. Het is afgelopen, gedaan, uit. *(Dap pakt een studieboek en doet een verwoedde poging om het te verscheuren)*

Dick: *(staat op van het bed)* Nee, op onze academie *(loopt naar Dap toe en pakt hem het boek af en smijt het terug op de plaats)*

Dap: Partijgebouw, wil je zeggen.

Dick: gebruiken we de lessen

Dap: misbruiken we, en niet wij maar zij met hun geëttter over projektonderwijs, met hun gezeik. Maar ik geef het op. Ik heb gedaan wat ik kon. *(Pakt studieboek en houdt er een brandende lucifer onder)* Maar nou is het afgelopen.

Dick: *(Pakt het boek weer af van Dap en begint al te spreken onder het gemopper van Dap)* gebruiken we de lessen om door te drammen over herstructurering en projektonderwijs terwijl er nog geen sprake is van structurering van onze eigen zaken om van onderwijs nog maar te zwijgen. *(gaat ook op de bank zitten)*

Conny: Heb je het helemaal niet over je stage gehad.

Vertelster: Dick loopt stage bij een onderwijsbegeleidingsdienst. Dat is maar een dag per week en ook op die ene dag komt hij nauwelijks in aanraking met de praktijk.

Conny: Is er helemaal niet gesproken over je stage?

Dick: Nee.

Dap: Ja *(tegelijkertijd j.*

Dick: Daar maken ze zich vanaf met de kreet, er moet een betere verbinding komen tussen stage en opleiding.

Froukje: Dat vind ik ook *(tegen Conny)* Je mag die les van morgen wel eens gaan voorbereiden.

Dap: Nee.

Dick: Ja *(gelijk met nee van Dap)* maar niet echt.

Froukje: Wat is het nou, ja of nee *(tegen Conny)* Als je nou die les niet gaat voorbereiden komt er niets van terecht.

Conny: Over die verbinding tussen stage en opleiding.

Dick: *(valt haar in de rede)* Simpele dingen,

Dap: *(mokt mompelend)* Simpel ja, heel simpel, dóódsimpel.

Dick: Simpele dingen als, een stuk van jezelf in de groep leggen, het respect van de ene mens voor de andere, worden in onze groep afgedaan als zijsporen. Nee, er moet gesproken worden over structuren en vooral over de kapitalistische..... *(de telefoon gaat.*
Dick houdt abrupt op en loopt geïrriteerd naar de telefoon. Froukje is er net iets eerder dan Dick)

Dick: *(neemt op)* Met Dick Ja net. *(tegen Connie)* voor jou.

Conny en Froukje: Wie?

Dick: Willem.

Dap: Willem.

Conny loopt naar de telefoon. Froukje luistert mee aan de telefoon. Dick gaat op het bankje zitten en Dap loopt rusteloos heen en weer mompelend:

Dap: net als vroeger bij ons thuis. Kritiek op de structuur, kritiek op het kapitalisme.

Conny: Hallo, Nee, nog niet..... wacht even, even een pen pakken.
(Conny zoekt naar een pen. Froukje zoekt mee, Dick wil dat ze opschiet en dringt een pen aan haar op. Ze vindt er zelf een)

Conny: Ja *(luistert en schrijft)* werkloosheid..... structureel.
 Maar dat kun je toch zo niet zeggen..... O ja..... Ik weet niet of ik het kan hoor. Komt meneer Donders ook Ik weet echt niet of ik het kan.....
 goed, nou ja, tot morgen dan. *(legt neer)*
(Froukje pakt het briefje en bestudeert het intens)

Dick: Waar had ik het over?

Dap: 'mmmmmm, 'mmmmmm, *(overdreven nadenkend)* 'MMMMMM

Froukje: *(nog steeds over het papiertje gebogen)* Structureel

Conny: Kritiek op de structuur.

Dick: Ja, want daar gaat het niet om, het gaat om mensen die met elkaar moeten samenleven, daarom moeten we niet analyseren maar communiceren

(Dap geeft Dick een boek van Rogers aan)

Dick: Rogers zegt: onze eigen behoefte tot oordelen, bevestigen of ontkennen vormt een groot obstakel voor goede communicatie. Onze akademie is daar het levende bewijs van. En als ze op hun opleiding al op een dergelijke manier te keer gaan, wat moeten ze dan later in hun beroepspraktijk, dan staan ze met lege handen, menselijk gesproken. Neem nou mijn stage, die hebben te maken met problemen binnen het onderwijs, probleemkinderen.

Froukje: Dat is niet hetzelfde.

Dap: Wel.

Froukje: Niet.

Dap: Welles.

Froukje: Nietes, *(het loopt hoog op tot de telefoon gaat. Froukje vliegt er naar toe en staat te trappelen van ongeduld omdat niemand hem opneemt)*

Dick: Hoe moet je eigenlijk met kinderen werken *(Conny wil eigenlijk de telefoon aannemen, maar ook er op in gaan. Froukje probeert haar naar de telefoon te sleuren)*

Conny: Ja, bij ons zeggen ze ook altijd, je moet van het kind uit gaan, maar wat betekent dat eigenlijk.

Dick: Precies *(de telefoon blijft uiteraard rinkelen)* verdomme

Conny: *(Neemt snel op)* Hallo, met Conny. Dag Willem Nee, nog niet..... Samen voorbereiden. Ja, dat zou ik wel fijn vinden. Dan kom ik morgen ook vroeger. Ik weet echt niet of ik het kan hoor, ja, daag..... *(wil hoorn op de haak leggen, lacht)* goed, tot morgen.

Dick: Van het kind uitgaan, betekent van het kind uitgaan - van het individuele kind, en niet alleen er vanuit gaan - maar ook er op in gaan.

Dap: *(proeft de woorden goedkeurend)* uitgaan van en ingaan op het individuele kind.

Froukje: Natuurlijk, natuurlijk, in en uitgaan maar

Dick: Bij ons op de akademie noemen ze dat de mensen aanpassen aan de maatschappij, maar hoe willen ze ooit de maatschappij aanpassen aan de mensen, dan door mensen, *(muziek op de achtergrond)*

Dap: Ingaan op mensen, uitgaan van mensen, door mensen, voor mensen.

Dick: Hoe kan de maatschappij ooit beter worden dan hij nu is als de mensen niet beter worden. Als ze niet leren om met elkaar om te gaan, elkaar te begrijpen, te communiceren. Als de onderwijzer niet kan communiceren

met de kinderen, als de maatschappelijk werker niet kan kommuniseren met zijn cliënten.

Samen: De arts niet met zijn patiënten.

Dap: De directeur niet met zijn arbeiders.

Dick: Hoe kan het dan ooit veranderen.

(Dick en Dap pakken de mikrofoon en zingen samen)

Samen: Ja, hoe zal het ooit veranderen
Oh, hoe kan het ooit veranderen
als de mensen niet meer ingaan op elkaar
Ja, wij zullen moeten leren
met elkaar te kommuniseren
maak een vijand tot een vriend zonder gevaar
Op elkaar anticiperen, empathie te stimuleren
face-to -face relaties staan daarin centraal
Nooit de medemens frustreren, maar in groepen involveren
maakt het interaktionele magistraal
Pas dan kan er iets veranderen
Ja, dan zal er iets veranderen
als de mens emotioneel z'n kansen krijgt
Pas dan zullen wij het leren
adequaat te reageren
op wat ons als mensen dagelijks bedreigt

Dick: Door jezelf te openbaren
en relationeel verklaren

Dap: voelt de ander wat hij werkelijk aan je heeft

Dick: Ja, dan wordt het integreren
van persoonlijk motiveren

Dap: in het groepsdoel diep en functioneel beleefd

Dick: Niet verschuilen achter ismen
weg met afweermechanismen

Dap: ja, dat schept een tolerant klimaat

Dick: referentiekader kijken
zal het zelfinzicht verrijken

Dap: met een groter wij-gevoel als resultaat

Dick: onder invloed van de anderen
zal het inzicht pas veranderen
als een ieder zijn gevoel verbaliseert

Dap: En door werkelijk diep doorleven
van waar mensen echt naar streven
kan 't probleem worden gegeneraliseerd.
(gesproken)

- Dap:** Maar'deze, door groepsprocessen geëxponeerde mentale vooruitgang gaat veel verder en heeft zelfs konsekwenties voor.....
- Dick:** wat zeg ik, voedt een wetenschappelijk aanpak van een stuk geplande verandering van psycho-sociale structuren.....
- Dap:** Waarbij natuurlijk wel rekening dient te worden gehouden met het gedrag van de mens in zijn konstitutionele omgeving!
- Dick:** Oh, in sommige gevallen - pathologische natuurlijk - kan het nodig zijn om de totale machtsstructuur van het cliëntsysteem te veranderen.
- Dap:** Dat kan het konfliktmodel betekenen
- Dick:** Zonder op de konflikttoer te gaan
- Dap:** Zo voorkom je eenzijdigheid in de theorievorming
- Dick:** Wetenschappelijke openheid
- Dap:** Zuiverheid

(Dick en Dap samen)

Pas dan kan er iets veranderen
 Ja, dan zal er iets veranderen
 als de mens emotioneel z'n kansen krijgt
 Pas dan zullen wij het leren
 adequaat te reageren
 op wat ons als mensen dagelijks bedreigt
 Pas dan kan er iets veranderen
 Ja, dan zal er iets veranderen
 als de mens relationeel geobserveerd
 Zich als groepslid zal beschouwen
 en met praktisch groot vertrouwen
 al zijn krachten in zijn groep-zijn investeert

TUSSENSCENE

LIED

Vertelster komt op en zingt

Men kan zich niet onttrekken aan de objectieve situatie
Waarin de mens z'n lot bepaalt als uiterste prestatie
Maar als je dat bedenkt dan is het echt nog niet veranderd
Dan stuit je op het feit dat wat er is zwaar ligt verankerd
En daarom zeg ik ook nu weer het volgende refrein
Het onderwijs van heden zal niet van morgen zijn

TUSSENSCENE 3A

De L.O. studente.

(gespeeld door de vertelster)

De L.O-studente zit in ecu kamertje van de L.O. leuzen tegen de muur, rommel, er is rumoer te horen in de hal van de SA..... Men hoort regelmatig over de intercom: "De pleno gaat over 5.4.3.2.1. min. beginnen" "U wordt verzocht zich naar de aula te begeven voor het pleno van de introductie-week."

Truus: *(loopt zenuwachtig heen en weer, rolt een sjekkie om te kalmeren)*

God wat een ellende, Truus houd je kalm, je weet wat je moet zeggen, nou dan.

Het gaat erom dat die nieuwkomers meteen de ogen open gaan. En dat ze te weten komen dat de Linkse Oppositie een houvast voor ze is en dat zij een versterking voor de Linkse Oppositie kunnen zijn.

O.K. Hoe zal ik beginnen..... Beste vrienden, nee kameraden..... nee ...denk aan wie er zit, denken aan wie er zit, dat is de sleutel van het geheim.

Nou, wie zitten er.

De communicatie freaks, nee zo moet je ze niet noemen, er zitten goeie jongens onder, als ze hun ogen open doen, alhoewel, bovendien is het maar een klein klupje, maar ze hebben heel wat docenten mee.

Nou niet allemaal, Renee en Gertie staan aan onze kant. Wat dat betreft staan we sterk genoeg, we hebben verdorie 80 leden op de 600 dat is niet niks.

Dan hebben we de "belangen strijders". Dat is een lastig karwei, want ze hebben linkse eisen, goedkopere kamer, meer docenten, betere lokalen, meer geld. De eisen zijn niet slecht, daar vechten wij ook voor.

Maar die jongens kijken niet verder dan hun neus lang is. Want als je dan betere lokalen en meer docenten hebt, waar sta je dan? Besef je dan, hoe de school je dienstbaar maakt aan het kapitalisme, en hoe je daartegen moet strijden? En niet alleen nu maar ook later in je beroepspraktijk? Nee. Zij zeggen dat wij te ver willen springen, maar ik zeg dat zij slechte fierljeppers zijn: grote aanloop, brede sloot en in het midden blijven ze steken.

Daarom eisen wij projektonderwijs, dat is niet meteen ideaal, dat moeten we zelf maken, studenten en docenten. Dan leer je zelf te werken, dan kom je in aanraking met de realiteit buiten de school, met de strijd in de maatschappij.

En daar moet je ook materieel goede voorwaarden voor eisen, lokalen, geld, maar die zitten dan met de inhoud van je onderwijs vervlochten. Het is eigenlijk dood simpel maar zien het niet. En dan heb je het taaie spul, ze weten alles over het kapitalisme, over de derde wereld, over de herstructurering, over "wat te doen" van Lenin, Keulen en Aken zijn

ook niet op een dag gebouwd, ze moeten beginnen met hun eigen situatie te voorzien. En niet teveel over klassenstrijd en over kapitalisme, maar daar kan je niet over zwijgen, maar dat stoot weer af, ja maar niet iedereen, goh wat een toestand.

(Aankondiging: "Truus van de L.O. op het pleno gevraagd, het pleno is begonnen)

Oeh, ik ben laat, wat een slechte indruk! *(ze rent af)* Over de jeugdwerkloosheid, maar voor echt aanpakken is het nog te vroeg. Niet het taktische moment, we moeten eerst de massa bereiken want daar moet je van leren. Oe! daar kan ik zo kwaad om worden! Nee, Truus niet kwaad maken dat heeft het tegenovergestelde effect. Wie zitten er nog meer aan ouderejaars, niks meer, nou ja de grijze hap die geen vinger uitsteekt, die maar wat rond hangt, "we zien wel", och daar wordt je zo moedeloos van. Maar het zijn allemaal HBO studenten die objektief in dezelfde situatie zitten, dat is ons uitgangspunt. En dan heb je de eerstejaars, goh, als ik aan mijn introductie-week denk, net of je in een tornado beland bent. Zo'n stapel stencils en 1000 verhalen, nou ja, ze staan er voor, ze moeten erdoor.

(Aankondiging: Aandacht, aandacht, het pleno begint over 2 min.)

Ik moet gaan. Maar wat zeg ik nou? Ho Truus doe niet zo lullig *(stampvoet)* Onze eisen. Bam, heel simpel: Projektonderwijs: dat zie ik zo voor me, da's een glashelder verhaal. Strijd tegen de herstructurering: nou ja, projektonderwijs betekent strijd tegen de herstructurering. Het een kan niet zonder het ander: als je wil ademen moet je ieder korset doorbreken "Betere verbinding tussen stage en opleiding": ja dat is logica! "De school moet de praktijk in". Democratisering: Dit zit eigenlijk al verpakt in de andere eisen: zelf, en samen, beslissen dat moet toch democratisch gebeuren. Het is ongelooflijk hoe het een uit het ander voortvloeit, niet. Het klopt als een bus. En dan de laatste eis. "Aansluiting bij de arbeidersstrijd"; wel moeilijk om te begrijpen maar eigenlijk ook weer niet. Want voor wie gaan we werken straks; maatschappelijk werken, voor wie? En wat zijn we zelf? Werkende, arbeidende klasse, of niet soms? Nou dan kunnen we toch niet doen of arbeidersstrijd niets met ons te maken heeft. Toch is het moeilijk, maar het is wel belangrijk, ach, alles is belangrijk.

(Aankondiging: aanvang pleno over 1 minuut)

Nee, ik moet niet alles zeggen, ze moeten eigenlijk alleen begrijpen, dat ze niet beland zijn waar ze dachten te belanden: de EHBO van kapitalisme, dat willen ze van ons maken. Als ze dat nl. begrijpen dat is het begin.

HOOFDPLOT SCÈNE 3

(Dick is druk bezig met koken. Af en toe zie je hem dingen bv. kruiden komen pakken en dan op zijn horloge kijken - de maaltijd moet op tijd klaar zijn, hij is een geëmancipeerde man. Dap zit op de tafel een sexboekje te kijken en zit op zijn nagels te bijten. De telefoon gaat. Roerend in een pannetje komt Dick op. Geeft het pannetje aan Dap, die het verder lezend vasthoudt en Dick beantwoordt de telefoon al roerend in het pannetje.)

Dick: Met Dick..... Nee ze is er niet..... ja..... ja met het hoofd voorbereiden - ja, dat is belangrijk.

(Er begint iets te dampen en te pruttelen in de keuken. Dick wordt steeds zenuwachtiger. Dap vertikt het te helpen.)

Op die ouderavond - nee, ja voor die ouderavond Ja - OK -Ja, dat is het beste - een ogenblikje ik neem een pen. Godverdomme *(geeft teken aan Dap voor een pen, rent zelf in de keuken om de aardappelen af te zetten. Dap staat obligaat met pen en papier te wachten tot Dick terug komt)*

Ja - *(krabbelt iets op papiertje)* - tussen 5 en 6. Oké. Daag. *(Legt de hoorn op de haak en steekt het briefje in z'n achterzak. Rent naar de keuken,*

Dap zet plaat op: "Je t'aime, moi non plus " en gaat op de bank liggen)

(Conny en Froukje komen binnen. Ze ruiken dat Dick kookt. Conny loopt naar de keuken terwijl Froukje controleert wat Dap leest:)

Conny: *(In de keuken)* Hé schatje, ben je aan het koken?

Dick: Ja - alleen ik ben het toetje vergeten. Kan jij nog snel even wat vla halen. Nee, ik wil geen pottenkijkers. *(duwt haar de keuken uit)*

Conny: Truttebol. Ik loop snel even.

(Dap geeft teken aan Dick van "er is gebeld". Als Conny bij de deur is....)

Dick: O ja, die knakker van jouw schooltje heeft gebeld.

Froukje: Willem

Dap: De veroveraar.

Conny: Waarover?

Dick: Iets over die ouderavond en van het hoofd.....

Dap: dat ze naar Willem toe moet om het gesprek met het hoofd voor te bereiden.

Froukje: D'r is misschien stront aan de knikker.

Conny: Wat van het hoofd?

Dick: Nou ja, ik heb het niet goed begrepen want m'n aardappelen kookten over.

Conny: Bobbeltje, het is misschien belangrijk. Want er is een hele toestand met meneer Donders die in de klas is geweest.

(Dap geeft teken van "bellen")

Dick: O ja, je moest terug bellen tussen 5 en 6. Waar is dat briefje nou? Ik heb het opgeschreven.

(Dick begint te zoeken - enigszins sloom. Conny en Froukje zoeken driftig.)

Dap: Warm, warm, lauw *(hij begeleidt Dick)* koud, koud. Warm

Froukje: Weet jij waar het ligt *(geeft Dap een klap in z'n gezicht.)*

Dap: Zeg 'ns, ik kook al. *(pesterig, ziet briefje in de achterzak van Dick.)*

Conny: Is dit het?

Dick: Ja dat is het. *(Conny meteen naar de telefoon)*

Dap: Nu is ze natuurlijk kwaad.

Froukje: Nee hoor - let maar op je andijvie.

Dick: M'n andijvie! *(af)*

(Dap zet de plaat af)

Conny: Ja, met Willem? Met Conny. Ik moest jou terugbellen. Gaat het over mr. Donders?

Vertelster: Mr. Donders is een ouder. Hij is werkeloos. En hij wou wel wat helpen, met klussen en zo om het schoolgebouw te onderhouden.

Conny: Maar het is toch ouderparticipatie.

Vertelster: Nou kwam-ie een ruit inzetten in de klas van Willem en Willem betrok 'm bij de les door 'm te laten vertellen over zijn werkeloosheid.

Conny: Maar het is toch ouderparticipatie.....

Vertelster: En de vraag is nu: is dat wel ouderparticipatie?

Froukje: Maar het is toch te gek

Conny: zo'n man mag toch wel even iets zeggen als-ie al zo actief is om een ruit in te zetten.

Vertelster: Dat is ook het punt niet. Wat-ie vertelde gingen de kinderen thuis verder vertellen. En nu willen de ouders daarover een oudervergadering: hoort zo iets wel in de klas.

Froukje: Ik heb nog gedacht dat Willem te ver ging.

Conny: Zijn we niet te ver gegaan?

Dick: (op) Knuffie. (merkt dat ze nog belt) oh.

Dap: Knuffie zit in de politieke nesten.

Froukje: We moeten naar 'm toe.

Conny: En wat moet er nou gebeuren?

Dap: Let op, ze naait er uit.

Dick: Knuf, het eten is klaar.

Conny: Ja, oh, ik kom eran. (legt op en gaat meteen naar de deur)

Dick: Ga je de vla halen? (Dap grinnikt cynisch).

Conny: *(komt bij hem)* Bobbeltje, het spijt me vreselijk maar ik moet even naar Willem toe.

Froukje: Voor een vergadering.

Dap: Ik vergader, jij vergadert, heel Nederland vergadert.....

Conny: *(Door Dap heen)* het is ontzettend belangrijk want vanavond is er een bijeenkomst met het hoofd en morgen.....

Dick: Ik zet het eten wel op een pitje.

Dap: En mezelf ook.

Conny: Ik zou liever niet gaan *(Froukje bekijkt haar)* nu.
(zoent Dick) Ik ben vlug terug, *(af met Froukje)*

(Dap loopt Froukje na en maakt zoengebaren. Dick en Dap zakken in de stoel.)

Samen: Waar gaat ze heen?

(Dap kijkt nadrukkelijk naar de keuken)

Dick: *(schrikt)* verdomme *(en rent naar de keuken)*

TUSSENSCENE 4A

LIED

Verstelster pak mikrofoon en zingt:

Ik geef voor iedere scène nog steeds een wisselend beeld
Van wat er in het hele onderwijs zich werkelijk afspeelt
Dat is nogal verschillend maar dat is ook wel logies
Want wat de eerste keer gebeurt gaat zelden pedagogies.

TUSSENSCENE 4A

De eerste jaars studente

*(In de SA na de pleno - over de intercom allerlei aankondigingen -
"voor de pleno-deelnemers is er koffie in het souterrain.
Waar dit zich bevind kan je op het oranje schema terugvinden ")*

Suzanne: *(praat Limburgs, heeft een pak stencils onder de arm, draagt een tas en wil meteen een shaggie draaien)*
Nou zeg ze kunnen me wat *(alle stencils schuiven onder haar arm weg)*
daar liggen ze *(ze raapt sloom de stencils op)*

(Intercom: "Willen de deelnemers aan de gespreksgroepen bureaucratisering, TBR, Anarchisme, Hotnota, Ik-beleving in de akademiestructuur, Huishoudelijk reglement, Linkse Oppositie en de werkgroep "Onthaal" zich naar de op het blauwe schema aangeduide lokalen begeben ")

Je krijgt hier wel wat naar je kop gegooid, zeg. Ik zal zeker een ordner moeten kopen. En zo'n - hoe heet het nou weer - zo'n pleno, da's niet te volgen zeg. Nou ik vond dat ene meisje wel goed - ja, dat moet ik vertellen: D'r was eerst - ik denk een soort docent - en die zei dat we moeten oppassen dat we geen EHBOers van het kapitalisme mogen worden. Nou als ik dat in de Blauwe Druif vertel staan ze met hun ogen te kijken.

Maar ik zou vertellen wat er gebeurd is. Nou er was eerst een hoop gestommel en toen sprak dat meisje waar ik het over had en die zei dat dat wel belangrijk was van de EHBO-dinges, maar dat we ons moesten verbinden met de arbeiders en ik begrijp er geen bal van waar dat nou op slaat, nee ik bedoel wat dat nou met onze opleiding te maken heeft. Maar ze zei het zo duidelijk. En ze werd achteraf aangevallen, nou als ze dat tegen mij hadden gedaan, ik was meteen aan het janken geslagen -maar zij ging er gewoon tegen in. En dat vond ik heel juist. En ze zei ook nog iets over de O.L. of de L.O. Joost mag weten wat dat is, maar goed die willen wat, want ze zei de L.O. wil niet alleen maar goed onderwijs. Goed onderwijs is pas goed onderwijs als het beantwoordt aan wat de studenten en docenten samen willen, dus moeten ze 't erover voor het zeggen hebben. Maar volgens mij is dat utopie. Moeten wij dan

zeggen hoe het moet? En we weten niks. Maar zij was erg zeker van haar stuk.

Nou we zien wel. Het is me wel een rotzooitje. Oh, als ik dat allemaal in de Blauwe Druif vertel - nou ja, die zitten me dan met zo'n ogen aan te kijken.

(Intercom: "De gespreksgroepen zijn gestart. Als U de ruimte van uw gespreksgroep niet weet te vinden kijk dan op het groene schema ")

Nou moet ik snel weg, ik wil niks missen. Hou doe, lui.

HOOFDPLOT SCÈNE 4

(Conny in de keuken. Froukje in de kamer. Dick en Dap zitten aan tafel. Buiten regent het met stromen)

Dick: *(nadrukkkelijk)* Er is toch geen harmonie meer tussen onze gevoelslevens. Ik moet eens met 'r praten.

Dap: Maar niet vanavond, want ze moet naar die voorbereidende vergadering voor d'r oudertoestand.

Dick: Al moest ze Amerika gaan ontdekken. Moet ik onze relatie zo maar ondergeschikt maken aan dingen van buitenaf? Waar ligt nou de prioriteit! Verdomme!

Dap: De prioriteit is dat je haar ontwikkeling begrijpt. Daar heeft ze recht op.

Dick: Haar ontwikkeling mag nooit los komen te staan van onze relatie.

Dap: Je wilt ze dus hier houden?

Dick: Ik moet met haar praten.

Dap: Dat kan morgen ook.

Dick: Morgen kan het te laat zijn. Dit ligt zo gevoelig.

Dap: Bij jou. Maar bij haar? Ken je haar wel?

Vertelster: *(tegen publiek)* Jullie kennen haar ook nog niet eigenlijk.

(Conny komt uit de keuken. Tijdens de scène volgt Froukje haar kritisch. Dick be- kijkt haar, begeleid door de opmerkingen van Dap. Conny is zich van niets bewust.)

Conny: Bobbeltje, hier is je koffie.

Vertelster: Ze is ontzettend net opgevoed. Heel katholiek.

Conny: *(dondergeluiden)* Godverdomme, wat een hondeweer.

(gaat op de bank liggen) Kom even bij me zitten, want ik moet zo weg.

Vertelster: Haar vader heeft een goeie baan op de belasting maar meneer Noteboom is ook de grote man achter de stichting "Jeugd, Maatschappij en een schoon Milieu".

(Dick pakt een stoel, en gaat bij haar zitten)

Conny: Bobbeltje, gooi je as toch in de asbak.

Dap: Merk je dat nou op?

Vertelster: Ze flitste zonder problemen van de kleuterschool naar de Havotop. Ze is nou 21 en zit in het derde jaar van de PA.

Froukje: Vergeet je de tijd niet?

(Conny kijkt op de wekker)

Dap: Merk je, dat ze weg wil?

Vertelster: En nu woont ze een jaar samen met Dick - nou dat is een hele stap geweest. Want thuis zagen ze dat niet zitten.

Dap: Herinner jij je nog hoe ze was voor ze met jou ging samenwonen? Zij heeft recht op een eigen ontwikkeling.

Dick: *(tegen Dap en ook tegen Conny)* Ja..... Knuf.....

Conny: Ik moet opstappen.....

Dick: Knuf.....

Dap: Doordrijver.

Dick: ik zou 'ns met je willen praten, over ons.

Froukje: *(tot Conny)* vergeet je de tijd niet.

Conny: Bobbeltje, heel even. Je denkt eraan dat ik weg moet, want ik ken jou.

Dap: Hoor, zij kent jou.

Dick: *(snoert met een gebaar Dap de mond - zo van wacht maar even - luister maar naar de vraag die ik ga stellen.)* Die hospiteertoestand - en dat ouderproject van je: hoe ontwikkel jij daarin?
(Dap maakt hopeloos gebaar)

Conny: Goh, Bobbeltje.....

Froukje: Let op, hij wil je hier houden. Ik ga m'n jas vast halen. *(Gaat jas halen)*

Dick: Kijk, jullie willen, dat die ouderparticipatie een succes wordt. De oudergroep wil wel, het hoofd ook, de inspectie ziet het wel zitten.

Conny: Ja, maar wat het hoofd en de inspectie ziet zitten, dat is het niet.

Dick: Jij wil verder gaan?

Conny: Ik ik weet het niet. Willem wil verder gaan.

Dap: Opletten wat je zegt.

Dick: Willem is dus jouw hospiteeronderwijzer, of hoe heet zo'n ding? En hij is een zeer links figuur.

Froukje: *(Op met jas op de arm)* Zeg ik loop al een eindje door. *(Gaat af. Conny kijkt haar na.)*

Conny: *(kijkt weer op de wekker)* Ja, dat is-ie. Hij zegt het van zichzelf maar je merkt dat niet zo in de omgang. Hij is helemaal niet dogmatisch.

Dick: Dat is juist het gevaarlijke.....

Dap: Je gaat te ver. *(heel in de verte horen we onweer)*

Dick: ik bedoel het niet dat-ie kwaad wil..... alleen het is een soort - hoe zal ik zeggen - een doordrijver.

Dap: Hij ook al?

Conny: Ja, maar niet op een negatieve manier.....

Dick: *(tussendoor)* bedoel ik ook niet, bedoel ik ook niet.....

Dap: Je bedoelt het goed.

Conny: *(heel nauwkeurig)* Ja, god, hoe moet ik dat nou uitleggen.....Hij zegt..... en ik weet het niet..... hij zegt: we moeten die ouders bij ons

werk betrekken, om ze te laten begrijpen dat hun kinderen weerbaar gemaakt moeten worden. Zodat ze later, doordat de kinderen van jongs af de werkelijkheid hebben leren zien zoals ze is, niet in dezelfde situatie van hun ouders zouden belanden. Zodat ze later.....

Dick: de maatschappij kunnen veranderen.

Conny: Ja, en doordat ze nu op die konkrete manier bij het werk op school betrokken worden - gaan de ouders zelf ook beter inzien wat het met hun kinderen, en dus met henzelf, in deze maatschappij gebeurt.

(Stilte)

Dap: Je bent een oen als je nu een domheid uit je bek laat vallen.

Dick: Maar hij ziet iets over het hoofd *(Dap vindt het niet slecht)*

Conny: *(gerommel)* *(Is hem te vlug af)* Dat vind ik ook. Kijk, Willem ...

Froukje: *(Op. Drijfnaat en woedend)* Zeg 'ns, straks heeft het geen zin meer.

Conny: Bobbeltje, ik moet eigenlijk weg.

Froukje: Eindelijk!

Dick: Knuf, blijf nou voor één keer 'ns thuis. We hebben het eindelijk over ons.

Froukje: *(gilt)* Nee! *(donderslag dichtbij)* *(Dap stopt z 'n oren dicht)*

Dick: Dat is toch belangrijk. Het is trouwens geen weer.
(Donderslag verderop)

Conny: OK.

Froukje: En hoe ga je dat verklaren?

Conny: Ik verzin wel wat.

Froukje: Je geeft aan je eigen problemen dé voorrang, en die mensen ginds, die zijn ook door dit weer gekomen, die laat je..... oeh
(gaat razend op de rugleuning van de bank zitten)

Dap: *(tot Dick)* Je wint weer, knul. *(verre donderslag)*

Conny: *(tot Dick)* Wat zei je nou weer? O ja, ik zei dat ik ook vind, dat Willem wat over het hoofd ziet. Kijk, hij zegt - die ouderparticipatie zoals de inspectie en het hoofd die zien, dat is het niet. Dat komt erop neer dat de ouders een soort goedkope arbeidskrachten zijn.
(Dick chuckles) Dat zegt-ie zo tegen mij, hoor - die woorden gebruikt-ie anders nooit. Maar, zegt-ie, daar moeten we gebruik van maken - dus in de praktijk moeten we laten zien wat mogelijk is. Nou en ik moet zeggen het is vreselijk leuk - hoe ie dat weet aan te pakken.
(ze word steeds enthousiaster - en iedereen raakt geboeid) Want dan zorgt-ie dat het net aardrijkskundeles is, als meneer Donders die ruit kwam inzetten en dan ging het over zand en grint en hoe daar glas van gemaakt wordt en toen mochten de kinderen de ruit aangeven en de stopverf. En dan staat de ruit erin en dan vroeg zo'n jochie aan meneer Donders wat-ie nou ging doen. Ha, niks he, zegt meneer Donders dan, ik

ben werkeloos, ik ga weer naar huis. Ik geloof trouwens, dat die ook zo wat links is.....

maar ik weet het niet zeker. En wat deed u, toen u nog niet werkeloos was, vragen ze dan. Nou en dan vertelt-ie dat-ie sluiswachter was op een hele grote sluis in de Rijnmond, maar dat die sluizen steeds meer gemoderniseerd werden, en dat het niet meer is van met de hand opendraaien, maar op een knopje drukken. En dan moetje die kinderen hun ogen zien. " En dat er dan veel minder mensen nodig zijn en zo werd-ie ontslagen". Maar kunt u dan geen ander werk zoeken, vragen ze, "Zoeken wel, maar vinden is wat anders" antwoordt-ie. En dan vertelt-ie van het arbeidsbureau, en dat vertelt-ie zo smakelijk, want Willem 'stelt dan voor dat al die kinderen al die bureaus spelen, zo ambtenaren, weetje. Dat is natuurlijk een toestand..... – en allemaal doen ze mee. En meneer Donders loopt dan alle bureaus af, en op een zeker ogenblik komt-ie op het omscholingsbureau en zegt zo'n meisje: ik heb nog een baan van bakkersknecht, wat denkt u daarvan? Nee, zegt meneer Donders, ik ben sluiswachter, dat doe ik niet. Jammer, zegt dat meidje, en ze keek zo eerst naar de anderen en dan naar meneer Donders - anders was uw broodje gebakken. En dan gieren ze het uit! En dan zegt meneer Donders, zo helemaal zogenaamd serieus: Meid, ik wordt geen bakkersknecht, want ik wil geen droge boterham, maar eentje met beleg. En dan vragen ze wat-ie daarmee bedoelt en hij legt uit dat hij als bakkersknecht veel minder zou verdienen, dus dat is geen passend werk - en dat zijn toch geen eenvoudige begrippen, maar op zo twintig minuten les hebben die kinderen een boel opgestoken, joh. Als ik het zo achteraf bekijk, ik sta er gewoon versteld van.

(Stilte)

Froukje: En wat ziet Willem nou over het hoofd?

(Stilte)

Dap: *(tot Dick)* Jij kan niet anders dan dit prima vinden.

Dick: Ik vind het zondermeer prima.

Froukje: maar.....

Dick: Maar er is een maar. Kijk, je zei daarnet dat je ook vond, dat Willem iets over het hoofd zag, maar daar heb ik je niet over gehoord.

Conny: Wat ziet-ie dan over het hoofd?

Dick: Er is toch stront met die andere ouders.

Froukje: Dat is heel wat anders.

Dick: Dat betekent, dat-ie wel zo'n nummer kan maken in de klas met zo'n ouder. Maar dat is nog geen ouderparticipatie.

Conny: Nee, natuurlijk niet.

Dick: Eigenlijk is het zo'n beetje als op onze akademie.

(Froukje zucht hoorbaar)

Dick: Wat Willem namelijk doet, is die ouders voor een onvoldongen feit stellen en pas achteraf verder zien. Maar dat is de verkeerde weg op gaan. *(Dap geeft teken van kalm, kalm)* Ik zal dit even motiveren. Die ouders hebben nooit met elkaar gepraat, je begrijpt, in de zin van elkaar begrijpen.

Conny: Dat is wel waar. Maar Willem zegt.....

Dick: *(gaat door)* Die ouders moeten als ouders functioneren en pas dan.....

Froukje: Maar Willem zegt.....

Conny en

Froukje: *(roepend)* dat dat niet meteen kan!

Conny: Die ouders zijn allemaal van een verschillend milieu - dat wordt een hopeloze toren van Babel. We moeten dus iets konkreets vinden om te realiseren en al doende ze bij elkaar brengen.

Dap: *(tot Dick)* Ik kan het daar niet vreselijk mee oneens zijn.

Dick: Ik wel, verdomme.

Conny: Wat zeg je?

Dick: Niks, ik zat te denken. Ik ben het daarmee oneens. Op onze akademie ook. Och, Knuf, onze situatie is zo ongelooflijk dezelfde, gewoon dezelfde. Weet je nog dat de L.0. zo'n sukses had op pleno met die stemmingen?
En nu? Niks funktioneert er. Geen enkel van hun mooie, mooie plannen zoals projektonderwijs, en noem maar op - werkt er. Net om wat ik toen gezegd heb: omdat de mensen moeten begrijpen, mekaar begrijpen, voor ze wat gaan doen. Nee zeggen zij: "In de strijd zullen we elkaar begrijpen, zie dat het een strijd is en een lange."
Maar zij gaan tegen alles in.

Dap: Da's niet waar. Ze steunen jou in je stage-eis.

Dick: Ja, huh, nu steunen ze mijn in mijn eis voor een andere stage.....

Froukje: Zo, hij heeft een eis.

Dick: omdat ik op die onderwijsbegeleidingsdienst geen stage loop, maar koffiejongen ben. En mijn driedubbele idioot van een stagebegeleider vindt dat ik maar 'ns een slechte ervaring moet doormaken, da's ook iets belangrijks.

Froukje: Vind ik eigenlijk ook.

Conny: Maar da's toch goed, dat ze je steunen.

Dick: Natuurlijk is dat goed maar 't is ook niet goed.

Froukje: Wat bedoelt-ie nou toch?

Dap: Laat ons toch uitleggen.

Dick: Ze moeten niet denken, dat ik het met hun eens word.
Mijn uitgangspunten liggen heel anders.

Conny: Bobbeltje.

Dick: Ik ga even naar de kroeg toe. Ga je mee?

Froukje: En ons?

Conny: We hebben het helemaal niet over ons gehad.

Dick: Nee - of ja toch. Ik weet nu veel beter, waar jij mee bezig bent en jij ook waar ik mee bezig ben. Ga je mee? Het regent niet meer.

Conny: Nee, ik blijf hier.....

Froukje: nu *(Dick af)*

(Dap gaat tegen zijn zin, of liever tegen de zin van Dick mee, allerlei gezichten trekkend - er hangt over hem een nederlaagsfeertje)

(Froukje en Conny spreken nu tegen elkaar, maar ook ieder voor zich.)

Froukje: *(ijsbeert op de leuning van de bank)* We zijn dus thuisgebleven.

Conny: Ik zal even bellen, hoe het geweest is?

Froukje: Dat heeft geen zin. We slaan 'n rotfiguur. We laten de boel in de steek.

Conny: Misschien heeft-ie toch gelijk.

Froukje: Willem?

Conny: Dick!

Froukje: Het is een warhoofd.

Conny: Willem is veel te roekeloos. Hij gaat maar aan de gang.

Froukje: Maar Dick kreeg z'n zin.

Conny: Ach nee, hij wil alleen maar..... en hij houdt van me.

Froukje: Hij houdt van ons hier houden.

Conny: En morgen die ouderavond. En ik weet helemaal niet hoe ik me moet opstellen.

Froukje: Ik wou gaan vanavond.

Conny: Ik ben niet alleen. Dick is ook een mens. God, ik weet het niet meer.

(Ze gaat op het bed liggen.)

TUSSENSCÈNE LIED

Vertelster: *(zingt)*

Men kan zich niet onttrekken aan de objectieve situatie
Dat is wel waar, maar tegelijk een zeer grote frustratie
Want als het onderwijs van heden niet dat van morgen is
Dan wil ik weleens weten wanneer ikzelf beslis
Vanuit de theorie leg ik de oorzaak bloot
Werk ik in de praktijk, het onderwijs dat is niet dood

TUSSENSCÈNE 5A

Een dag op de oefenschool

PA. Studente: *(Geroezemoes van een klas op de achtergrond)*
Eindelijk de praktijk in, al is het nog maar één dag in de week.
Dit is wat ik wil.
Werken met kinderen. Eindelijk. Niet als de juffrouw voor de klas, nee, als een deel van de klas. Niet ze lesjes op laten zeggen, nee, ze leren zelfstandig te zijn. Geen straf, geen cijfers. Nee, ze moeten vrij zijn, zich ontwikkelen tot vrije mensen.
(Geroezemoes van een klas nu luider)
Jongens laten we eens beginnen met de stoelen in een kring te zetten. *(Een immens kabaal van tafels, stoelen, geschreeuw)*
Als iedereen zit zal ik..... Als iedereen zit zal ik uitleggen.....
(Het kabaal gaat door)

Stem onderwijzer: *Stilte.*

(Het kabaal neemt snel af. Het wordt stil)

PA. Studente: Nu iedereen zit moeten we eens met elkaar overleggen wat we zullen gaan doen samen. *(De hele klas gilt van alles door elkaar)*

Stem onderwijzer: *Stilte !!! (Het wordt meteen stil)*

PA. Studente: Nou, wat zullen we gaan doen? *(pauze)* Zullen we eens met elkaar gaan praten over geschiedenis? *(pauze)* Wat is dat eigenlijk voor een vak? *(pauze)*

Stem onderwijzer: *Nou, vooruit Wim, daar weet jij toch zeker wel een antwoord op. (BEL)*

PA. Studente: Het valt niet mee, maar het is toch de praktijk. Het is toch wat ik wil. Werken met kinderen. Ik moet ze beter motiveren. Ik zal gebruik moeten maken van wat ik geleerd heb. Maar wat heb ik nou geleerd? O ja. Ik moet me een aantal dingen afvragen: "Wat is de beginsituatie van de klas?" "Wat wil ik met de kinderen bereiken? Wat is dus het doel van les?"
"Op welke manier laat ik ze de stof verwerken?"
Dat moet ik me dus afvragen en ik moet het toepassen. Ik wil een onderdeel zijn van de klas en ik moet een voldoende halen.
(BEL) "Jongens..... *(Er breekt meteen kabaal los)* Als jullie even naar me willen luisteren. *(Harder)* Als jullie even naar me willen luisteren."

Stem onderwijzer: *Karel en Willemien, jullie kunnen je gaan melden bij het hoofd. (Het wordt stil in de klas)*

PA. Studente: Vorige keer hebben we het gehad over geschiedenis. Nu gaan we het hebben over aardrijkskunde. Waarom leren we eigenlijk aardrijkskunde?"

- Kind: Om te weten waar je heen moet als je op reis gaat.
- Ander kind: Ja, Juf. Wij zijn laatst op reis geweest met de trein.
- Stem docent: Mieke, dat bewaren we voor het vertelkwartiertje. Kind: het is toch aardrijkskunde.
- PA. Studente:** Vertel maar, Dick.
- Kind: Nou, en mijn broer die stond de hele tijd aan de deur te frunniken en toen is 'ie er bijna uitgedonderd.
- Ander kind: Juf. juf, mijn broer is bijna onder de trein gekomen, bijna z'n been eraf.
- Ander kind: Juf, hij liegt, hij zit altijd te liegen. Juf, mijn moeder.....
(De hele klas begint nu door elkaar te roepen)
- Stem onderwijzer: Stilte. "Stilte !!! Stilte !!!" (Het wordt stil. BEL)
- Stem onderwijzer: Beste Yvonne, op deze manier kan ik onmogelijk, werkelijk onmogelijk een positief advies over je stage geven. Het is onze taak om de kinderen wat bij te brengen. Dat maakt een zeker orde in de klas noodzakelijk. Kinderen zijn nu eenmaal kinderen.
- PA. Studente:** Het valt niet mee, maar het is toch de praktijk. Het is toch wat ik wil. Maar die onderwijzer wil niet. Hij is autoritair, hij staat tegenover de klas. Zo kun je kinderen nooit zelfstandig maken. Maar ik moet een voldoende halen. Hij geeft me nooit eens de kans. Een onderwijzer moet een deel van de klas zijn, maar ik moet een voldoende halen.
(BEL) "Jongens, (Lawaai) stilte (Lawaai duurt voort) Stilte !!!! Karel en Willemien, jullie kunnen je gaan melden bij het hoofd. (Het wordt stil) Als iedereen gaat zitten dan kunnen we beginnen. (Het geluid van piepend krijgt op het bord) Wat staat hier?
- Klas: Negentien.
- PA. Studente:** Goed, jullie pakken jullie taalboek en doen het open op bladzijde negentien. Daar waren we gebleven. Kan iemand me in het kort vertellen, wat we tot nu toe gelezen hebben. Waar gaat het verhaal over. (pauze) Kom nou toch. Wim, jij weet het toch zeker wel? (BEL)

HOOFDLOT SCÈNE 5

(In de kamer duidelijk een niet opgeruimde en opvallende rotzooi. De radio speelt nog. Conny - en Froukje achter d'r aan - komt binnen.)

Conny: *(loopt de kamer door)* Dick..... Diiick....., die is verdomme de deur uit. En hij heeft hier alles maar laten liggen zoals het lag. Het is te dol.....

Froukje: op de oefenschool een rotzooi.....

Conny: wat 'n rotzooi is het hier. *(gaat zitten)*

Froukje: Willem pakt het verkeerd aan. De ouderavond betekent niet één maar tien stappen achteruit.

Conny: Ik laat het er niet bij zitten, *(zet radio uit)* Ik stel dit straks finaal aan de orde. Wat krijgen we nou! Meneer trekt wat anders aan en laat z'n vieze spullen maar slingeren, *(gaat de rotzooi opruimen)*

Froukje: *(ze spreken enigszins door mekaar, terwijl Froukje wat afwezig meehelpt opruimen)* Meneer Beuker notabene - een boom van een arbeider en hij is er het hardst tegen.

Conny: En dat bed niet opgemaakt.

Froukje: En Willem blijft maar optimist: "beste Conny, je kan mensen, zelfs arbeiders, niet alleen door te praten er toe brengen hun belangen te zien."

Conny: *(loopt naar de keuken)* En dat brandt nog, het is godverdomme bloedlink, zo'n slordigheid.

Froukje: Alleen door geduldig zo'n ouderparticipatieproject op te zetten gaan de mensen in de praktijk hun belangen herkennen en dan win je ze.

Conny: En nu spijkers met koppen: als Dick zich niet aan de afspraken houdt, ga ik weg.

Froukje: Willem zegt dat we te ongeduldig zijn, we moeten niet onmiddellijk resultaat willen bij zoiets.

(Dick en Dap komen ongezien binnen)

Conny: Ik wil niet geduldig meer zijn.

Dick: Da's heel onverstandig. *(Conny en Froukje schrikken op)*

Froukje: God zal me.....

Conny: En dan laat je me nog schrikken ook.

Dick: *(tracht haar te zoenen)* Knuf.

Conny: Niks knuf, ga zitten.

Dap: Aanpakken.

Dick: Ik zit.

Conny: Nou.....

Dick: Ik weet wat je gaat zeggen. Je hebt gelijk. Ik heb vergeten om de rotzooi op te ruimen. Maar ik was maar even weg - naar een jongen van mijn jaar een boek brengen. Wie had gedacht, dat jij al thuis zou zijn, zo vroeg van die ouderavond.

Conny: *(het gras voor de voeten weggemaaid)* Het is geen excuus.

Froukje: Is dit nou belangrijk?

Dap: *(tegen Dick)* Het is verkeerd ze niet te laten komen, dat wreekt zich.

Conny: Het is belangrijk, hoe vaak gebeurt het niet dat door een toeval jij niet doet wat je beloofd hebt. Ik heb genoeg van al die smoezen; duidelijk genóég.

Dap: Duidelijk, niet?

Dick: Knuf, ik zei toch dat je gelijk had.

Conny: Ik wil geen gelijk hebben, ik wil dat het verandert. Punt.

Dap: Geef haar dan gelijk. Het moet veranderen.

Dick: *(staat op en wil haar zoenen)* Het zal veranderen, *(ze draait zich weg)* punt. *(stilte)*

Dap: Niet zo. Je moet haar niet lijmen.

Dick: Ik weet niet wat ik tegen je moet zeggen, *(stilte)*
(Conny zucht) Waarom ben je zo opgewonden? *(stilte)*

Dap: De ouderavond.

Froukje: Goh, wat gevoelig.
(Dick wil wat vragen. Dap houdt hem nog even op)

Dap: En nu opletten! Nu moet je methodisch zijn. Die ouderavond is een sociaal fenomeen, dat je kan analyseren.

Dick: Hoe was het op de ouderavond? *(stilte)* Is er gebeurd wat je gehoopt had, of wat we verwacht hebben?

Conny: Geen van beiden. Er kwam veel tegenstand, maar het experiment blijft doorgaan.

Dap: Ik zal je helpen, gebruik de incident-methode.

Dick: Vertel 'ns. *(ondertussen haalt Dap 'n flipover van de SA te voorschijn met het schema van de incidentmethode)*

Conny: Ach het is zo ingewikkeld en.....

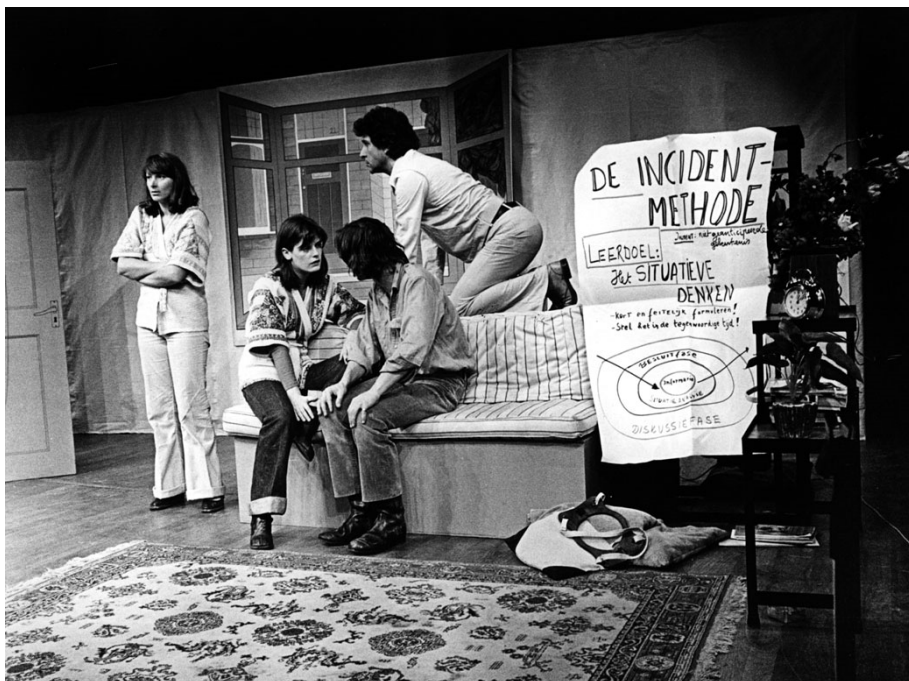
Froukje: het is eenvoudig.....

Conny: eigenlijk ook eenvoudig. Er kwam veel tegenstand van de ouders: "de kinderen komen in aanraking met de politiek die ver boven hun leefwijsmogelijkheden gaat" "De school moet ze wegwijzen in het maatschappelijk verkeer, jawel, maar ze niet opzadelen, nu al, met problemen die de maatschappij zelf niet kan oplossen." Enz., enz. Nou dat soort verhalen hadden we wel verwacht en mr. Donders bv. ging

daar prima op in door te betogen, dat zijn verhaal bij het inzetten van die ruit niet moeilijk was overgekomen, maar juist aan de kinderen inzicht had gegeven in zaken die ze anders toch tegen het lijf lopen en er dan niets van begrijpen.

Dick: Dus de dialoog verliep harmonisch?

Dap: (wijst op de flipover) Niet naar interpretaties vragen: het incident moet kort en feitelijk geformuleerd worden.

Froukje: (minachtend) Wat is nou toch harmonisch! Het was een strijd om dat project boven water te houden.

Conny: Het was een gevecht. Willem ziet het als een overwinning, ook al hebben we niet de instemming van alle ouders binnengesleept. Ik..... ik weet het niet.

Dick: Maar wat is er dan gebeurd, datje niet zo tevreden bent?

Froukje: Wij zijn wel tevreden. Alleen weten we niet wat het gaat worden. Vertel hun wat er gebeurd is met mr. Beuker.

Conny: Kijkje kent mr. Beuker en mr. Donders. Nou die stonden pal tegenover mekaar. Mr. Donders was er natuurlijk voor en mr. Beuker er absoluut tegen, terwijl het allebei echte arbeiders zijn. Ik denk dan: Willem zegt, zo'n project is in het belang van de arbeiders, en dan zie ik zo'n arbeider er tegen zijn. Is het dan wel een goed project?

Dick: Het project is niet slecht - het is goed bedoeld - alleen de.....

- Dap:** Nee, niet de methode - de wijze waarop.....
- Dick:** de wijze waarop misschien niet.
- Dap:** Stel het incident in de tegenwoordige tijd.
- Dick:** Eerste doel is: Beuker en Donders moeten elkaar begrijpen.
- Conny:** Willem zegt dat in de arbeidersklasse verschillende meningen bestaan en dat die in de praktijk overwonnen moeten worden, als ze zien dat hun kinderen het er beter van krijgen. Mr. Donders noemt-ie de voorhoede, die meer inziet omdat-ie z'n ervaringen verwerkt. En mr. Beuker de staart, die slachtoffer blijft van de ideologie, die het onderwijs wil houden zoals het is.
- Dick:** God, wat een kinderachtige formuleringen.
- Dap:** Niet kwalificeren. Denk aan je agogische verantwoordelijkheid: blijf situationeel denken.
- Dick:** Nee, ik zeg het verkeerd: je moet Beuker en Donders zien als twee ouders - die inderdaad arbeiders zijn - maar die in de eerste plaats tegenover elkaar staan.
- Froukje:** Ze moeten zeker in groepjes gaan?
- Dap:** *(snuwt al tegen haar)* Ze moeten mekaar begrijpen.
- Dick:** Nu is niks mogelijk. Bij elkaar brengen is de eerste taak.
- Conny:** *(met afstand)* Ik heb het voorgesteld. Om ze in groepjes te laten discussiëren. Willem was er tegen. Hij zegt, datje dan de kon-flikten wegmoffelt en dat niks duidelijker wordt. Het is een strijd en die moeten we niet ontlopen. In de discussie en door toch in de praktijk op door te gaan, halen we het resultaat.
- (Muziek begint)*
- Dick:** Maar, knuffie toch.....
- Dap:** Praat ze nu Willem na, of meent ze dat?
- Froukje:** Natuurlijk menen we dat en onze mening komt niet van een flipover.

LIED VAN CONNY OVER HAAR EERSTE TWIJFELS

- Conny:** Ik vraag me af hoe het toch komt, dat ik zo twijfel,
Aan wat jij mij van dag tot dag vertelt,
Probeer me niet te vangen in jouw leidsel,
Nu mijn wereld zich ademloos versnelt.
- Ik vraag me af, of jij wel wil beseffen,
Door wie het heden en de toekomst wordt bepaald,
Jouw theorie, strijkt al wat krom is effen,
En ontkent, wat de praktijk aan mij verhaalt.

Refrein:

Conny en

Froukje: Ik wil nu leren mezelf te overwinnen,
Door wat ik zie, te zien in zijn verband
Ook al betekent het vaak opnieuw beginnen
Ook al ontmoet ik daarbij veel tegenstand

Conny: Je hebt de neiging om conflicten te vermijden,
Toch kies je dagelijks voor een groot of klein gevecht,
Maar jouw idee, hoe mensen werkelijk strijden,
Houdt op bij, wat jij ervaart als goed of slecht.

Je praat me aan, dat ik bij jou m'n dorst moet lessen,
Je zegt te weten waarop ik in moet gaan,
Je hebt alsmaar over groepen en processen,
En verklaart daaruit tot slot ons heel bestaan.

Conny en

Froukje: Ik wil nu leren enz.

Conny: Ik wil nu leren de zaken te bekijken,
In het daglicht, waarin ze zijn gesteld,
Zonder de moeilijkheden daarbij te ontwijken
Met de bedoeling dat men waar krijgt voor z'n geld

Conny: Het is een politieke zaak. Dick, het gaat om een politiek belang:
die ouderparticipatie doet de kinderen met sprongen vooruitgaan - en
allemaal. Daar gaat het om. Als we ons eerst moeten bezighouden met
ouders bij mekaar brengen, wordt er nooit mee begonnen. Oh, het hoofd
en de inspekteur, die zouden het met je eens zijn, die willen ook wel
ouderparticipatie, zolang er maar niet echt mee begonnen wordt. Mr.
Donders is een van de mensen die dit ziet, Dickie, die het dus wil en het
ook kan. Moeten we hem afremmen om mr. Beuker tegemoet te komen?
Die eigenlijk gewoon konservatief onderwijs wil?

Dap: (*krimpt ineen*) Ze ziet het niet, Dick, ze ziet het niet.

Conny: (*gaat door*) Door verder te gaan met mr. Donders, en met nog enkele
ouders, want hij is niet alleen, stellen we de hele konservatieve hap, het
hoofd, mr. Beuker en de andere dwarsliggers, de inspekteur en noem
maar op, vóór een praktijk, voor een feit: kinderen die met hun twee
benen in de werkelijkheid staan en mee kunnen praten, weten wat er te
koop is in deze maatschappij; en daar halen we straks onze argumentatie
uit. En die argumentatie, en die alleen, kan de Beukers pas tot andere
gedachten brengen, en niks anders.

Dick: Maar het klinkt nu, alsof je het wel ziet zitten?

Froukje: Ja, natuurlijk.

Conny: Ja, ik ben ook een stomme trut, dat ik me af laat leiden door mijn
twijfels en omdat ik veel te ongeduld ben: het is een strijd en een lange.

Dap: Het is om zeep, Dick.

Dick: Knuffie..... *(loopt naar Conny toe)*

Froukje: Waar zijn jullie nou met jullie methodes?

Dap: En jullie zien de muur niet waar jullie blindelings tegenaan lopen.

Conny: Het is een strijd, Dick, en een lange. Je hebt 'ns 'n keer iets heel waars gezegd, die avond toen ik thuis gebleven was in plaats van naar die vergadering te gaan: "Knuffie", zei je, " onze situatie is zo ongelooflijk dezelfde". Dat is waar.

Dick: Knuffie.

Dap: Ach makker begin er niet omheen te zemel zeiken. Het is om zeep.

Dick: *(neemt Conny mee naar de bank)* Kom even bij me. Wat bedoel je?

Froukje: Dat onze *situatie* dezelfde is.....

Dap: Maar dat wij dat niet zien. HAHABA !!
(springt vanaf de kast op de grond)

Conny: Jij bent van die lullige stage op die onderwijsbegeleidingsdienst af, omdat je ervoor gevochten hebt, het wasje recht. En die mensen van de Linkse Oppositie begrepen dat en jij bent wel steeds tegen ze geweest.....

Dick: En nog. *(staat op en loopt naar voren)*

Dap: Nog, nog, nog, vertel ons geen verhalen.

Froukje: Vertel ze de werkelijkheid !!

Conny: OK. Nog. Maar ik denk ten onrechte. Zij begrijpen jouw belang - dat is ook hun belang - al hebben zij en jij heel andere uitgangspunten. En dat is politiek: je belangen begrijpen en er voor uitkomen, er voor vechten.

Dap: Zegt Willem, zegt Willem, zegt Willem.

Froukje: En nu zeggen wij het, zeggen zij het, zeggen wij het !!

Dap: Dick, gooi ze d'r uit. Het is om zeep.

Dick: Knuf, ik heb de pest aan politiek, ik heb de pest aan opvattingen, ik heb de pest aan strijd. Wat zeg je nou toch tegen me?

Froukje: Wij zeggen zoals 't is.

Conny: Ik zeg je, wat ik denk.

Dap: Denk, denk, zeg me liever wat je voelt.

Dick: Lieve, lieve ik zal je zeggen wat ik voel. We moeten even ophouden.

Dap: *(fluistert in zijn oor)* Het is om zeep !!

Dick: We zitten in een knoop. Die linkse oppositie, schat, die bestaat niet voor me.

Dap: *(overspannen)* Die zitten in de mist en straks in de kist!

- Dick:** Ik wil ook de wereld veranderen, schat, maar niet zo..... en wat jij allemaal zegt, en wat die LO. zegt, dat moet jij niet zeggen, jij moet dat niet zeggen als.....
- Dap:** als je nog bij me wil blijven.
- Dick:** als we iets goeds van onze verhouding willen maken.
- Conny:** Maar bobbelkje, jij zegt iets heel wonderlijks: die LO. Bestaat niet voor jou, maar die *bestaat* toch?
- Froukje:** *(Op de leuning op Dap 's toon)* Hij ziet het niet, Conny, hij ziet het niet.
- Conny:** Zoals voor mij die mr. Beuker en de inspecteur en het hoofd bestaan.
- Dick:** Maar het zijn mensen, Knuf, in de eerste plaats mensen.
- Dap:** En geen politieke schema's!
- Conny:** Het zijn mensen natuurlijk, maar niet zomaar mensen, het zijn mensen in een bepaalde situatie.
- Froukje:** Jullie moeten 'ns leren situatief denken.
- Dick:** *(zoent Conny hartstochtelijk - zij probeert zich los te rukken, geeft daarna toe)*
- Froukje:** *(Tijdens die zoen, vol verbazing)* Wat doe je nou?
- Dap:** *(tegen Froukje)* In bed komt alles in orde, knuf.
- (Froukje slaat hem - hij ontwijkt haar want hij verwachtte dit - hij lacht hard en hopeloos - ze gaan uiteen ieder naar een hoek van de kamer)*
- Dick:** *(eindigt de zoen, zegt heel teder)* We praten te veel.
- Froukje:** We praten helemaal niet. Ik besta niet voor jou.
- Dap:** Je opvattingen bestaan niet voor me; die zijn wind, geklets, geouwehoer.....
- Dick:** Je hebt het warm.
- Froukje:** Ik heb het koud. Jij maakt mij koud.
- Dick:** *(springt over de rugleuning in bed, trekt zijn hemd uit)* Kom bij me.
- Froukje:** Ik denk er niet aan.

HET SINNENDRAMA

(de muziek zet in)

- Froukje:** Je belazert me
 Je verleidt me
 Je sleurt me mee in je gewoontes
 Je wil me bezitten
 me d'r onder krijgen
 me veranderen
 Blijf uit dat bed

pak je spullen
we naaien er uit.

(Froukje rent weg, Dap gaat achter haar aan, pakt haar bij de polsen en trekt haar terug in de kamer. Froukje stribbelt tegen)

(Terwijl Dap Froukje stevig vasthoudt bij haar polsen zegt hij de volgende tekst)

Dap: Je blijft hier
Je moet veranderen
Je vernietigt alles wat we samen hebben opgebouwd
Ik wil dat je die opvattingen uitrukt
datje blijft wie je bent
dat je wordt wie je was
Kom toch in bed
wees verstandig
we maken het goed.

Dap kust Froukje op de mond. Froukje laat hem begaan, niets in haar houding drukt uit, of ze het prettig of onprettig vindt. Froukje maakt de kus af, loopt een stap van hem vandaan, steekt haar hand uit, alsof ze wil zeggen, kom geef je hand, dan gaan we naar bed.

Dap geeft zijn hand verwachtingsvol, Froukje pakt zijn hand, trekt hem naar zich toe, op het moment dat hij bij haar is knielt Froukje en trekt ze Dap met een Judogreep over haar schouder. Dap duikelt over haar schouder en komt languit op de grond terecht.

Froukje: Ik pieker er niet over!

Dap: Dat zullen we nog wel eens zien!

Froukje: Hier zien we, wat er gebeurt
De situatie is er naar
Want wat we hier tonen is niet zomaar toeval
Het is misschien droevig, maar 't heeft een oorzaak
en die is godverdomme waar !!!

Dap: Hier zien we wat er gebeurt
en mensen kijk er naar
Want wat we hier tonen, is niet zomaar toeval
Men moet het bestrijden, ondanks de oorzaak
al is die jammer genoeg waar !!!

Froukje: Zo, bestrijden ?!

(het ritme van de muziek gaat door)

Dap: Ja, uitroeien, als de ziekte, genadeloos!

- Froukje:** Wat wil je dan bestrijden?
datje knuffie, heel kordaat
de praktijk niet wil vermijden
waar ze dagelijks voor staat
- Dap:** Ja, dat wil ik bestrijden
want je ziet het steeds verkeerd
't zijn de mensen die hier lijden
Dat heeft het leven mij geleerd
- Froukje:** Zie jij dan als gevaren
voor het knuffie, dat je
haat dat ze steeds meer wil ervaren
waar het werkelijk om gaat
- Dap:** Ja, ik zie als gevaren
dat die Willem je verknoeit
en dat die hele ouderpoespas
je lieve hoofd te boven groeit
- Froukje:** Hoor dat nou, hij wordt persoonlijk
maar dat mag van mens tot mens
want die doen dat heel gewoonlijk
meer uit noodzaak dan uit wens
- Dap:** wat denk jij dan te bereiken
met je politieke strijd
die de mensheid moet verrijken
ondanks alle haat en nijd
- Froukje:** Denk jij maar aan jouw stage
je zat toen aardig aan de grond
maar zonder politieke aktie
zat je nu nog in de stront
- Dap:** Waarvoor jij zou willen vechten
is uiteindelijk ook mijn doel
maar ik kies een andere wijze
met als basis het gevoel
- Froukje:** Nou, daar geef ik dan geen cent voor
'k heb intussen wel geleerd
dat je door die toer te bouwen
je volledig conformeert
- Dap:** Luister nou eens, knuffie, schatje
't gaat toch ook om ons tesaam
- Froukje:** Niks, vergeet het maar, m'n bobbeltje
want het is af, het is gedaan
- Dap:** Niks gedaan, je zult hier blijven
ik heb je niet voor niets bemind

Froukje: Hou maar op, dit is het einde
ik trek de rekening wel in

Dap: Ik wil zo graag opnieuw beginnen

Froukje: Vinden jullie dat niet stug?

Dap: Ik voel me toch zo warm van binnen

Froukje: Ik lig niet langer op m'n rug

Dap: Ben je dan

Froukje: totaal vergeten?

Dap: hoe we 't samen

Froukje: hebben gehad?

Dap: Ja, dat was 't

Froukje: Laat maar zitten!

Dap: Dus 't is?

Froukje: Ja, dat was dat!

Froukje: O.K.?

Dap: O.K.! *(bevestigend)*

Froukje: Zo vechten wij als sinnen
Ja, zo vecht u soms van binnen
om uzelf te overwinnen

Dap: De een die komt in ademnood
de ander lééft tot aan z'n dood
en moet soms met de billen bloot

Froukje: Zo is het ook met u gesteld
of kiest u eieren voor uw geld?
omdat uw schaaapjes zijn geteld

Dap: Beste mensen, als je worstelt
is 't net of je haren borstelt

Froukje: strijk je er eens tegen in
dat schept dan een verandering

Dap: maar strijk je altijd alles glad
in ideologie vervat

Froukje: dan ben je voortaan aangepast
en mag je in de glazen kast

(samen) Is dat niet iets wat u verrast?

Het lied is uit, de muziek gaat door, Froukje en Dap lopen met de mikro naar de bank en gaan daar op de achterleuning zitten

Froukje: Die glazenkast raakt aardig vol
Dap: Dat vind ik ook, dat wordt te dol
Froukje: Die staat er echt niet voor de lol
Dick: *(in bed onzichtbaar met de mikro)*
Oh, knuffie, wat heb je me gelukkig gemaakt....
Conny: Bobbeltje zwijg, *(stilte)*
Dick: Knuffie *(stilte)* Voor alles is een oplossing.
Conny: Bobbeltje zwijg, *(stilte)*
Dick: Ik zou je kunnen opvreten
Conny: Bobbeltje, hou op
Froukje: Dit is je laatste bobbeltje.
Dap: Als ik iets lullig vind, is het dat "knuffie".
Dick: Knuffie - sorry - Conny. *(stilte)*
Conny: Dick.
Dick: Niet zeggen, niet zeggen.
Conny: OK ik zal zwijgen *(stilte)*
Froukje: Waarom zwijgen?
Dap: Zwijgen is ook spreken.

TUSSENSCÈNE 6A

(Wordt niet geïntroduceerd met een lied maar alleen met muziek)

Een dag op de P.A.

De vertelster speelt de P.A.-studente.

Een PA.-studente komt op, ploft neer op een stoel - de band start - In de tijd dat de band loopt pakt ze haar tas uit en weer in - af en toe reageert ze.

Peda-docent (op band): Als we de didaktiese analyse openslaan op bladzijde 135, zien we daar een aantal verwerkingsvormen staan aangegeven. Kan iemand me vertellen hoeveel?

Vertelster: Zeven.

Peda-docent: Goed. Welke?

P.A.-studente 1: De verwerking door middel van een tekening, door middel van een verslag, door middel van.....

Peda-docent: Goed, goed, goed. We moeten het nog eens hebben over het punten-systeem. Daar zullen we langzaam maar zeker vanaf moeten.

P.A.-studente 2: Maar een kind wil toch weten, wat het presteert en de ouders ook.

Peda-docent: Jawel, maar daar gaat het ook niet om. Het gaat niet om het afschaffen van beoordelingsvormen, maar om de afschaffing van een beoordeling door middel van cijfers. Cijfers drukken te weinig uit.

Vertelster: Waarom krijgen wij dan nog cijfers?

Peda-docent: Ja, tja? Wat betreft de volgende keer. Jullie zouden me een groot genoegen doen, als jullie je gedachten eens lieten gaan over bladzijden 192-93-94-95-96 en 197 van de didaktiese analyse.

De bel gaat.

Docent rekenen: Met logi-blokken kun je geen sommetjes maken. Een aantal andere zaken kunnen er wel mee, maar sommetjes maken niet. Het cuisenair-materiaal is te gebruiken, als de kinderen er bekend mee zijn. Het is goed om er vooraf zelf eens mee te oefenen. Wat betreft het honderdveld, dat is moeilijker. Je moet dat zelf maar een beetje bekijken. Voor de verzamelingen is het goed om de kinderen van thuis een klein voorwerpje te laten meenemen. Ik zou graag zien, dat jullie voor de

volgende les een les uitwerken op basis van het honderdveld.

De bel gaat.

Docent godsdienst:

Op de een of andere manier slaagde Mozes erin het Joodse volk door de gigantische woestijn te voeren. We moeten met de kinderen die dingen uit de godsdienst behandelen, die begrijpelijk voor hen zijn. Geen grote theologiese theorieën. We moeten inzicht krijgen in de geloofswereld van het kind. Niet bible centered maar child centered. Veel zal afhangen van de religieuze overtuiging van de man of vrouw voor de klas. Ik zou voor de volgende keer graag een verwerking zien van Lucas 7 vers 12 tot 18.

De bel gaat.

Docent maatschappijleer:

Wat denken jullie van de stelling: Het onderwijs kan verbeteren en een verbeterd onderwijs kan de maatschappij verbeteren. Nou, hé, hé, hé? Wat denken jullie daar over. Wie heeft er wel eens van de contourennota gehoord?

(P.A.-studente steekt haar hand op)

Aha, aha, allemaal. En wie weet wat er in staat?

(P.A.-studente doet haar hand naar beneden)

Nou zeg, nou zeg, als jullie voor de volgende keer eens een blik willen werpen op dit gele boekje. Ja? "Meer mensen mondig maken", van het ministerie van onderwijs. Ja?

De bel gaat.

Docent geschiedenis:

We moeten onderscheid maken tussen de geschiedenis die veraf is en de geschiedenis die dichterbij is. Maar we moeten ook niet denken, dat dit onderscheid door de kinderen direkt onderscheiden zal worden. We zullen dat moeten aangeven. Willen jullie dat voor de volgende keer eens aangeven?

De bel gaat.

Docent biologie:

Er is een onderscheid tussen aders en slagaders. Willen jullie voor de volgende keer de bloedsomloop uittekenen. In kleur.

De bel gaat.

Peda-docent:

Ouderparticipatie: ouderparticipatie? Daar zullen we het misschien volgende keer eens over hebben.

De bel gaat.

De PA.-studente heeft haar tas al ingepakt, staat op en slentert weg.

HOOFPLOT SCÈNE 6

De radio staat aan ("Pavane pour une princesse défunte") Conny en Froukje slapen. Dick en Dap maken met veel lawaai toilet. Ze poetsen luidruchtig hun tanden, zingen enz. Dap danst en wil dat Froukje met hem danst. Ze weert hem af.

Dick: *(zet de radio af. Vindt een briefje, gericht aan Conny, leest het.)*

Dap: *(leest mee, hardop)* Beste Conny, we moeten nu toch eens spijkers met koppen slaan voor wat betreft je stage. Je kunt op deze manier nooit een "V" halen. Daarom moeten we snel eens praten over een andere stage. Sinds ons laatste gesprek is mijn mening, dat, dat de beste oplossing is, alleen nog maar versterkt. Kom morgen om 9 uur, dan hebben we een uur de tijd. J. Konijn. *(hij leest het briefje op een toon waar uit blijkt dat hij het prima vindt dat ze van stage moet veranderen)*

Froukje: *(is wakker geworden en kijkt woedend naar Dap)*

Dick: *(terwijl hij naar de keuken loopt)*

Opstaan. Ik ga nou het ontbijt maken. Je hebt nog tien minuten.

Dap: *(tegen Froukje)* Opstaan. Hoogste tijd. Meneer Konijn wacht.

Froukje: Flikker op.

Dap: Kalm aan, he. Goede morgen, schatje.

(Hij wil haar kussen, ze duwt hem weg) God, wat een humeur, dat zal leuk worden, dat gesprek tussen Konijn en jou.

Froukje: Als ie maar niet denkt dat ik van stage verander.

Dap: Heb je liever, dat ze je van school gooien?

Froukje: *(staat op)* Dat moeten ze eens proberen.

Dap: *(met gespeelde verbazingen bewondering)* Goh, wat ga je er tegen doen? *(bekijkt haar)* Fantasties, de strijdvaardigheid in persoon.

(Als op de kermis) Komt 't zien, komt 't zien, de vrouw die de wereld zal veranderen. Te beginnen met de pedagogiese akademie.

Dick: Opstaan. Je komt te laat. *(vanuit de keuken)*

Connie: *(komt uit bed, gaat op de bank zitten)*

Dick: Je komt te laat hoor.

Dap: Je komt te laat hoor.

Conny: Ik ga niet. Ik ben moe.

Dap: Wat een oplossing!

Dick: Je werkt ook veel te hard. Zal ik Willem bellen dat je ziek bent?

Conny: Ik moet niet naar de oefenschool. Ik moet naar school, naar de P.A. Ik heb een gesprek met m'n peda-docent. Hij wil, dat ik van stage verander. Daar ligt het briefje, lees maar. *(Ze wijst naar het briefje op de radio)*

Dick: *(leest het briefje, alsof het de eerste keer is)*

- Dap:** *(leest het op dezelfde manier maar overdreven. Sommige dingen hardop)*
- Froukje:** Hypocriet! *(Dap gaat naar de keuken)*
- Dick:** Maar je moet wel gaan. Je moet hierover praten.
- Conny:** Praten. Je kunt op die school van ons praten tot je omvalt. Er verandert niets door.
- Dick:** Wil je van stage veranderen?
- Conny:** Nee
- Froukje:** Nee.
- Dick:** Nou, dan zal je toch met je peda-docent moeten gaan praten.
- Conny:** Waarom. Om weer hetzelfde verhaal aan te horen. Dat het zo jammer zou zijn, als ik van school zou moeten, omdat ik toch zoveel kwaliteiten heb als onderwijzeres. Dat ik best een voldoende kan halen als ik van stage verander enz.
- Dick:** Ik begrijp best dat je kwaad bent. Maar je moet zorgen, dat je die school haalt. Anders kun je later helemaal geen les geven.
- Conny:** Maar dat kun je met die school ook niet. Ik merk het toch, nu op de oefenschool. Ik leer van Willem veel meer, dan ik ooit op die school heb geleerd. Op de oefenschool hebben ze niks aan me. Als ik eens iets voor moet bereiden kan ik het niet. Wat weet ik nou van projecten. Ik weet alleen van vakjes. Je leert er van alles over kinderen en dat alle kinderen individueel verschillen', maar over klassenverschil hebben ze me nog nooit wat verteld.
- Dap:** *(vanuit de keuken)* Dat zit op de P.A. en weet niet eens dat er klassen bestaan. Eerste klas, tweede klas, derde klas.....
- Dick:** *(op de deur leunend)* Maar wat wil je dan?
- Froukje:** We moeten het niet nemen.
- Conny:** Ik weet het niet. Misschien, dat ik er met de anderen van mijn jaar over moet praten. Iedereen heeft problemen met z'n stage. Maar de meesten, omdat ze precies moeten doen wat hun mentor op school doet. En die geeft les zoals hij het al honderd jaar doet. Daar klagen ze allemaal over. En ik heb een goeie stage, ik leer een hoop, en ik zou van stage moeten veranderen!
- Froukje:** Ja. Ze moeten ons steunen. We moeten de hele klas bij elkaar roepen. De hele school.
- Dap:** 't Is of ik ze bij ons op school hoor.
- Dick:** Dat is misschien een idee. Maar je hebt er op dit moment niks aan. Je moet nu eerst met je peda-docent gaan praten. Je moet die voldoende hebben voor je stage.

- Froukje:** Ja. Precies zoals het altijd gaat. Iedereen is ontevreden. Iedereen wil dat het verandert. Maar zo gauw docenten of directie iets laten vallen over naderende tentamens of praktijkbeoordeling, is alles weer gesust.
- Conny:** Maar ik wil niet van stage veranderen.
- Dick:** Maar dat hoeft ook niet. Daarom moet je met hem gaan praten.
- Conny:** Maar hij wil dat ik van stage verander, en ik wil niet.
Wat heeft het dan voor zin om weer te gaan praten. Hij wint altijd. Hij geeft de beoordeling. Maar als we nu allemaal.....
- Dap:** *(Zeer geïrriteerd en met veel pathos)* georganiseerd
(tegen Dick) Hou me vast, ik wordt niet goed.
- Dick:** Maar dat kan later nog.
- Conny:** Nee, dan is het te laat. Dan ben ik al van stage veranderd, of van school gestuurd. Maar nu is dit juist een goede aanleiding om de anderen er bij te betrekken. Niet alleen over de stages, die slecht begeleid worden, maar over het hele onderwijs. Dat de school niet werkelijk opleidt voor de praktijk.
- Froukje:** We kunnen misschien de mensen van de Lopas vragen, die hebben ook contact met mensen van andere scholen.
- Dap:** Hé ja, een landelijke rel.
- Conny:** Er zijn bij ons ook mensen van de Lopas.
- Dick:** Wat is dat.
- Conny:** Landelijk overleg pedagogische akademie studenten. Die kunnen misschien iets doen. Het is toch te idioot, datje van school gestuurd wordt voor een stage, waar je voor het eerst iets leert. Dat ze je daar een onvoldoende voor kunnen geven. Het is niet mijn schuld dat ik een onvoldoende haal. Het is de schuld van de opleiding.
- Dick:** Ja. Maar waarom zou je zo'n toestand maken over zo'n kleinigheid.
- Froukje:** Kleinigheid?
- Conny:** Hoezo?
- Dick:** Nou, een stageverandering. Ik begrijp dat het je niet bevalt. Maar het heeft toch geen zin om daar zo'n toestand van te maken. Net als bij ons op school. Wij vechten voor onze rechten.
- Dap:** Wij eisen, wij eisen.
- Dick:** Maar dat is toch niet belangrijk. Het is belangrijk, dat je met kinderen kunt werken zoals jij dat graag doet. En of je dat nou op de ene of de andere oefenschool doet, wat maakt dat nou uit. Contact opbouwen met kinderen. Dat is belangrijk, dat vind jij toch ook?
- Dap:** Ben je gek. Ze willen strijd. Er tegen aan. Alles op z'n kop. Schei toch uit.
- Froukje:** Jullie kletsen maar over verandering. Maar er mag vooral niks gebeuren waardoor het werkelijk zou veranderen. Ja, praten, communiceren.

Dap: Ja, daar gaat het om.

Froukje: O ja. En met wie moeten wij van jullie gaan communiceren?
Met de peda-docent. Maar jullie weten ook heel goed, dat dat niets uithaalt, zolang hij degene is die kan zorgen dat je van school moet, tenzij je van stage verandert.

Conny: Het lijkt zo logies wat je zegt. Maar het is niet waar. Op mijn oefenschool, Willem, de manier waarop hij omgaat met de kinderen. Dat gaat niet alleen om het contact met de kinderen. Daar is een hele strijd voor nodig geweest, en nog dat weet je zelf. Om op een dergelijk manier met de kinderen te kunnen werken, dat gaat niet zomaar. Dat kost strijd. Tegen het hoofd, tegen de inspectie, tegen sommige ouders. En je moet leren om op een dergelijke manier met kinderen te werken. We leren dat niet op school. En dat zal ook strijd kosten. Om op die manier onderwijs te krijgen. Dat krijg je niet door een gesprek met je peda-docent.

Dick pakt het ontbijt uit de keuken. Conny gaat ook aan tafel zitten. Ze eten.

Dap: *(tegen Dick)* Wat heb ik je gezegd? *(tegen Froukje)* Hebben jullie niet genoeg aan onze ervaring op onze S.A.? Daar moeten ze ook zo nodig van individuele onvrede, gezamenlijke onvrede maken. Dat praten ze iedereen aan. Je zult ontevreden zijn, of je wilt of niet.

Froukje: Door hun steun heb je nou een andere stage.

Dap: Dat is niet waar. Ze zijn het helemaal niet met me eens, dat ik een andere stage wil.

Froukje: Nee, terecht. Maar toch hebben ze je gesteund.

Dap: Ja natuurlijk, onvrede, dat steunen ze.

Froukje: Wat dringen ze dan op. Zij vinden, dat het je recht is om een goede stage te zoeken, ook al verstaan ze daar iets anders onder dan jij. En het is ons recht om op onze oefenschool stage te blijven lopen, als we dat willen.

Dap: *(Draait zich om en gaat in bed liggen)*

Dick: En, wat heb je besloten?

Connie en

Froukje: Ik ga.

Froukje: *(gaat haar koffertje pakken, maar het publiek ziet niet wat ze aan het doen is)*

Dick: Het is natuurlijk een fantastische ervaring, die je hebt opgedaan op die oefenschool. Het is doodzonde datje daar nu mee moet kappen. Maar het is natuurlijk ook maar een eenzijdige ervaring. Want het gaat natuurlijk niet alleen om de moeilijkheden met de P.A., maar het geeft ook moeilijkheden met je eigen toekomst. Praten met ouders, ouders in de klas, die vertellen over hun werk, over de buurt, kinderen die de

buurt in gaan, dat is natuurlijk prima. Maar er blijven zoveel dingen liggen.

Conny: Ja?

Froukje: *(Draait zich om, we zien dat ze een koffertje in haar hand heeft Ze loopt naar het bed, gaat op de rand zitten en pakt Daps hand)*

Dick: Daar zouden jullie op de akademie eens aan gaan moeten werken.

Conny: Waar aan?

Dick: Nou aan al die dingen, die blijven liggen. Kinderen met elkaar leren omgaan. Ouders met elkaar leren omgaan. Kommuniseren.
(Hij wordt steeds minder overtuigend, omdat hij voelt dat hij Conny niet meer kan overtuigen) Maar dat is natuurlijk de moeilijkheid, dat niemand op jullie akademie zich daarvoor wil inzetten. Dat is bij ons heel anders. Daar is een groep actieve mensen.

Conny: Je bent al bijna een half uur te laat.

Dick: Dat kan me niet schelen. We moeten dit uitpraten.

Conny: Maar wat wil je nou. Je hebt het over een groep actieve mensen, maar je hebt nooit iets anders gedaan dan ze tegenwerken. Je bent blij, dat ze weinig mensen bereiken.

Dick: Ik ben niet tegen actieve mensen, ik ben tegen de manier waarop.

Froukje: Jullie zijn tegen wat ze willen.

Conny: Je komt te laat.

Dick: *(Pakt zijn spullen bij elkaar om naar de S.A. te gaan en gaat af samen met Dap)*

TUSSENSCÈNE 7A

LIED

Vertelster: Het zal u nu wel duidelijk zijn het eind van dit verhaal
Dat is een zeer bekend refrein dat kent u allemaal
Ik durf het haast niet zingen het lijkt misschien banaal
Maar dat het gaat zoals het gaat is de schuld van het kapitaal

(Maakt een gebaar met haar hand, alsof ze zich ergens aan brand)

TUSSENSCÈNE 7A

De vertelster speelt de vakbond

Vertelster: Hiero, hiero, koopt arbeiders, weggooiprijzen, gestolen goed. Niemand koopt. Ik roep in de woestijn.
(roept wanhopig, maar niet té.) Ik verkoop mensen, weten jullie dat wel? Mensen! En jullie doen of het rotte tomaten zijn. In die dozen hier zitten mensen *(zij wordt gek)* Kijk maar. *(Wijst op de dozen, keert ze om de arbeidertjes vallen eruit?!?)*
Schoolverlaters uit de LTSSen..... *(ze noemt cijfers)* jeugdwerkelozen.....
In de bouw..... In de metaal..... In de textiel..... In het onderwijs.....
Gastarbeiders..... Universitair afgestudeerden..... Onderwijzers.....
Sociaal werkers.....
Allemaal mensen, die van alles kunnen. Maar ze worden in de vuilnisbak gesmeten. Dat tomaten rot worden is al erg. Maar mensen, verdomme !!
Toen ik nog goed verkocht, toen het nog geen crisis was, toen dacht ik, naïevelinge die ik was, 't gaat goed! Hoera! Wat 'n systeem! Maar nu?..... Aan m'n hoela, zo'n systeem.
Ik sta hier voor gek en de vuilnisbak puilt uit. En wat doet de overheid? Die maken een kontourenplan voor het jaar 2.000! Kontouren voor de vuilnisbak van het jaar 2.000! Vuilnisbakdesign !!
Jullie lachen niet met dit toneel. Da's ook niet de bedoeling. D'r valt verdomme niet mee te lachen. Want wat moeten al die onderwijzers en leraren doen? Hun leerlingen blijven voorspiegelen, dat ze kunnen doorstromen, zich ontwikkelen, hogerop kunnen? Het later goed zullen hebben? En wat moeten al die sociale werkers doen? Hun "kliënten" blijven voorspiegelen, dat het wel beter zal worden? Dat ze geduld moeten hebben? Dat het 'n kwestie van mentaliteit is?
Dat ze dan elkaar zullen vinden, jazeke, ze zullen elkaar vinden, in de W.W!
(Stilte) *(Ze blijft toch met de moed der sociaal-demokratische wanhoop verkopen)* Hiero, hiero, koopt arbeiders, alle leeftijden alle beroepen. *(er komt weer iemand op haar af)*

Dag meneer, (*terzijde*) goh, zeg wat 'n keurige heer, da's zeker geen ondernemer. Wat kan ik voor u doen? Wat zegt u? Wie? WIE?!? Jos van Kemenade? (*schiet in een bulderende lach*)

Kontouren-josje / oehoehoe. Wat kom jij hier doen? (*hoort hem aan, schiet weer in een lach*) (*Enigszins hysterisch*) Met mij diskussiëren (*ze schokt, hij zegt weer iets, ze lacht weer*) Jij wil de spanning op de arbeidsmarkt verminderen?!? En hoe

dan wel Jos? Verbreiding van de beroepsgerichte opleidingen..... men is dan niet voor één gat gevangen? Wie, Jos? Wie zitten er niet voor één gat gevangen? Jouw kansarmen? Nee, Jos, voor hen maakt het niet uit of ze nou voor één of voor twee gaten gevangen zitten; ze worden alleen maar makkelijker inzetbaar, bruikbaar voor de ondernemers. Ik zal je eens wat zeggen, Jos, jij wil zoveel mogelijk aan de behoefte tegemoetkomen? Aan wiens behoefte, Jos? De behoefte van dit systeem. Aan wiens kant sta jij eigenlijk?

Weet je, Jos, de arbeidsmarkt, dat is een achtbaan. Die gaat omhoog en omlaag, zo (*ze mimet*) en als jij er niet uit stapt, Jos, dan ga jij meer omlaag, net als wij allemaal, kweèèèèèk, omlaag kweèèèèèk..... Denk daar maar eens even diep over na, Jos, heel diep.....!

HOOFDLOT SCÈNE 7

Dap en Froukje zitten op de bank naast elkaar, allebei met een koffertje naast zich. Alsof ze op de trein zitten te wachten. Ze volgen Conny die haar koffer aan het pakken is. Dick staat met z'n handen in de zakken toe te kijken.

Dap: *(Terwijl hij Conny met z'n ogen volgt - tegen Froukje)* Het is menes hé? *(niet bedroefd)*

Froukje: 'm, 'm *(bevestigend)*

Dap: Wat gaan jullie doen?

Froukje: Dat weten we nog niet.

Dap: Blijven jullie op de oefenschool?

Froukje: Ja.

Dap: En ook op de P.A.?

Froukje: Het zal wel moeten. En jullie?

Dap: Daar moeten we nog eens goed over nadenken.
Het is een hele omschakeling hè?

Dick: Waar ga je nu zolang naar toe?

Conny: *(Haalt haar schouders op)*

Dap: Hebben jullie geen kamer?

Froukje: Jawel, in ieder geval voorlopig. En dan hebben we de tijd om verder te zoeken. Er is nu een groep, die regelmatig bij elkaar wil gaan komen.

Dap: Hoezo, wat, waar.

Froukje: Op de P.A.

Dap: Net als bij ons.

Froukje: Wij gaan daar bij. Dan kunnen we ook daar ons stage-probleem inbrengen. En als die groep ons steunt.....

Dap: Ja, dat weet ik.

Dick: Ik loop je alleen maar in de weg hé?

Conny: Welnee.

Dick: Blijf je nog eten? Zal ik koken?

Conny: Nee.....

Froukje: Trut, we hebben honger.

Dap: Zeg dat dan.

Conny: Nee, laat ik het maar niet doen.

Dap: Denk je dat het lukt?

Froukje: Wat?

Dap: Met die groep?

Froukje: Ja.

Dap: Ja, dan moeten jullie wel zorgen, dat het een echte groep wordt.
Froukje: Nee, we moeten eerst weten, wat we willen en aan de slag gaan.
Dap: *(fel)* Hoe kunnen jullie weten wat je wilt, als je geen groep bent.
Froukje: *(fel)* We zitten toch in dezelfde situatie. We hebben toch dezelfde belangen.
Dap: Nietes.
Froukje: Welles *(enz. nietes - welles)*
Dap: Hola. *(Ze stoppen want Conny staat op het punt om te vertrekken)*
Dick: Betekent dit, dat we elkaar nooit meer zien?
Froukje: Dat hangt er vanaf.
Dap: Natuurlijk wel.
Conny: Natuurlijk wel.

Conny geeft Dick een zoen en gaat weg. Dap en Froukje kijken elkaar aan - halen de schouders op - geven elkaar demonstratief een zoen.

Froukje af, achter Conny. Dick valt op het bed neer.

Dap doet met veel omhaal zijn koffertje open waarbinnen geschreven staat:

EINDE

Een aantal onderwijswinkels

Rotterdam	Gaffeldwarsstraat 14b		010-361229
Haarlem	Schoterstosplein 19		123-251088
Utrecht	Voor Clarenburg 10/12		
Tilburg	Heuvel 1		013-3202220
Delft	Bosboom Toussaintplein 42		015-561816
Groningen	St. Jansstraat 38		050-124856
Den Haag	Koningstraat 120 A		070-881161
Leiden Noord	Sofiastraat 36		071-126325
Landelijke Werkgroep Ouderparticipatie p/a Algemeen Pedagogies Studiecentrum	Buitenveldertselaan 106, Postbus 7888	Amsterdam	020-441815
Vereniging voor Socialistische Opvoeding	p/a Tesselschedestraat 31	Amsterdam	020-125811
Vereniging voor Opvoeding en Onderwijs	Postbus 13	Purmerend	
Socialisties Onderwijsfront (S.O.F.)	Ooysebandijk 16	Ooy/Nijmegen	080-233420
Kritiese Leraren	Singel 178	Amsterdam	020-236097
S.U.N. (Socialistische Uitgeverij Nijmegen)	Bijleveldsingel 9	Nijmegen	080-221700
Van Gennep	Nes 128	Amsterdam	020-247033
Pegasus	Leidsestraat 25	Amsterdam	020-231138
Sjaloom	Vork 3	Odijk	03405-2804
Staatuitgeverij	Chr. Plantijnstraat	Den Haag	070-814511
De Vrije Boekhandel	Veemarktstraat 40	Breda	
Boekhandel De Mol	Willemstraat 33	Eindhoven	040-447082
Boekhandel Michon	Haakbergsestraat 42	Enschede	053-318797
Manifest Boekhandel	Assendelftstraat 2b	Den Haag	070-463640
Boekhandel Merlijn	Visstraat 6	Den Bosch	073-137041
Boekhandel van Caspel	Pieterkerkchoorsteeg 1	Leiden	071-130245
Boekhandel De Oude Mol	van Broeckhuysenstraat 48	Nijmegen	080-221734
Het progressieve Boek	Jan Pocellistraat 40 b	Rotterdam	010-771027
De Vrije Boekhandel	Heuvelstraat 139	Tilburg	013-317189
Het PSP-pandje	Schoolstraat 37	Vlaardingen	
Boekhandel de Uitbuyt	Hoogstraat 52	Wageningen	08370-15193
Documentatie en Informatie Centrum (D.I.C.)			
	Koninging Wilhelminalaan 17	Amersfoort	
Algemeen Pedagogies Studiecentrum	Buitenveldertselaan 106 Postbus 7888	Amsterdam	020-441815

Bonden voor onderwijzend personeel

Algemene Bond voor Onderwijzend Personeel (A.B.O.P.) Herengracht 56	Amsterdam	020-64633
Katholieke Onderwijs Vereniging (K.O.V.) Koninginnengracht 70-71	Den Haag	070-659800
Protestants Christelijke Onderwijs Bond (P.C.O.B.) Badhuisweg 139	Den Haag	070-541100
Algemene Bond Voor Ambtenaren (A.B.V.A.) Stadhouderlaan 9	Den Haag	070-635932

Studenten Vakbonden

Landelijke Organisatie Studenten Sociale Akademies (L.O.S.S.A.) L.vanVelzen p/a S.A. "De Neyenburg"	Culemborg	03450-5841
Landelijke Organisatie Pedagogiese Akademiestudenten (L.O.P.A.S.)		
Landelijke Organisatie Hoger Beroeps Onderwijs (L.O.H.B.O.) van Limburg Stirumstraat 12	Utrecht	030-515111
HTS-Unie van Limburg Stirumstraat 12	Utrecht	030-515111

DE AUTEURSVERENIGING PROLOOG is een vereniging die de auteursrechten behartigt van de stukken die in het werk van Proloog kollektief gemaakt zijn. De gelden van de vereniging worden aangewend ter bevordering van de kollektieve produktie van politiek theater.

De vereniging doet dit door teksten uit te geven, niet alleen van Proloogstukken en leningen en giften te verstrekken.

Op dit moment heeft de Auteursvereniging Proloog een aanbod van de volgende teksten:

- "Neus en Ko op zoek naar het verzwegen nieuws" en "Breken en Bouwen",
- "Houdt den Dief",
- "Maak van je hand een Vuist",
- "Scholierenverzetje",
- "De overval op het pakhuis".

Vanaf september '77 zullen tevens voorradig zijn de teksten van:

- "Onderwijs een Onvoldoende",
- "0, wat een Land, wat een leven".

In de maand oktober '77 hoopt de vereniging een nieuwe LP uit te geven met muziek uit het werk van Proloog.

AUTEURSVERENIGING PROLOOG
Willemstraat 72, Eindhoven.
Tel. 040-510236.

